

Cərrahi infeksiyalar

Ümumi cərrahlıq kafedrası

prof. Elçin Ağayev

Cərrahi infeksiyalar

Kliniki gedişinə görə
cərrahi infeksiya iki qrupa bölünür

Kəskin

- ✓ kəskin irinli infeksiya
- ✓ kəskin anaerob infeksiya
- ✓ kəskin spesifik infeksiya
(tetanus - *G.tetani*, qara yara - *Bacillus anthracis*)
- ✓ kəskin çürüntülü infeksiya

Xroniki

- ✓ xroniki spesifik infeksiya
(vərəm , sifilis,
aktinomikoz -*Actinomyces bovis*)
- ✓ xroniki qeyri-spesifik infeksiya (irintörədicilər.)

Cərrahi infeksiyalar

Mənşəyinə görə

xəstəxana daxili infeksiya

xəstəxanadan kənar infeksiya

İnfeksiyalaşma mənbəyinə görə

ekzogen   endogen

Yayılmalarına görə

yerli, artan, yayılmış (sepsis).

Kliniki gedişinə görə

kəskin

xroniki

gizli

süst gedən

Cərrahi infeksiyalar

Patogenetik xüsusiyyətlərinə görə

- Təsadüfi yaraların, zədələnmələrin, əməliyyatdan sonrakı yaraların infeksiyalaşması
- Cərrahi infeksiya törədicilərinin yaratdığı irinli cərrahi xəstəliklər.
- Əməliyyatdan sonrakı dövrdə müxtəlif üzvləridə yaranan ikincili cərrahi infeksiya

Cərrahi infeksiyalar

Irinli infeksiyanın yerləşdiyi anatomik nahiyəyə görə.

- ✓ *Yumuşaq toxumaların irinli infeksiyası (dəri və dərialtı təbəqə)*
- ✓ *sümük və oynaqların irinli infeksiyası*
- ✓ *baş beyin qişalarının irinli infeksiyası*
- ✓ *döş boşluğu üzvlərinin irinli infeksiyası*
- ✓ *boş birləşdirici və piy toxumalı nahiyələrin (boyun, divararalığı, peritonarxası, düz bağırsağ ətrafı) irinli infeksiyası*
- ✓ *seroz boşluqların (plevrit, peritonit, perikardit) irinli infeksiyası*
- ✓ *canaq dibi və aşağı ətrafların irinli infeksiyası*

Cərrahi infeksiyalar

İnfeksiyanın yaranmasında 3 amil

1. İnfeksiyanın törədicisi (irin törədici mikroblar)
2. İnfeksiya qapısı
3. İnfeksiyaya qarşı orqanizmin yerli və ümumi müdafiyyə reaksiyası

Cərrahi infeksiyalar

İnfeksiyaya qarşı orqanizmin müdafiyyə sədləri

- dəri örtüyü
- selikli qişa
- saprofitlərin antoqonizmi
- yerli müdafiyyə hüceyrələri (leykositlər səddi, faqasitoz, dənəvər toxuma səddi)
- spesifik müdafiyyə mexanizmi
- humoral və hüceyrəvi immun amillər

Cərrahi infeksiyalar

İltihabın yerli əlamətləri

qızartı

yerli hərarət

şişkinlik

ağrı

fəaliyyətin pozulması

İrinli infeksiyaların yerli ağırlaşmaları

- *Dəri nekrozu*
- *Limfanqit*
- *Limfadenit*
- *Flebit*
- *Flebotramboz*

İrinli infeksiyalara orqanizmin ümumi kliniki reaksiyası

- *Bədən hərarətinin yüksəlməsi*
- *Üşütmə-titrətmə*
- *Baş ağrələri*
- *Ürəkbulanma və qusma*
- *Ümumi zəiflik*
- *İştahsızlıq*
- *Taxikardiya və taxipnoe*
- *Sidik və nəcis ifrazının ləngiməsi*

İrinli infeksiyalara orqanizmin ümumi humoral reaksiyası

- *Yüksək leykositoz (sola meyillik – Ney., Çub.n., Miel. artır, Limfo., Mon. azalır.*
- *Anemiya yaranır*
- *EÇS artır*
- *CRP – artır*
- *Orta molekulyar kütləli toksiki maddə artır*
- *Histaminəbənzər maddələrin miqdarı ardır*

Müalicəsi

- **Yerli** 1.Irinliyin açılması. 2.Irinliyin drenajlaşması.

3.*Antiseptiklərlə yuyulması*

- **Ümumi - Antibakterial müalicə**

-daxilə (həzm sistemi ilə)

-əzələ daxili

-vena daxili

-arteria daxili

-limfa daxili

İntoksikasiya ələhinə müalicə

- daxilə (ağızdan maye qəbulu) maye qəbulu

- vena daxili mayelərin yeridilməsi

- sürətləndirilmiş diurez

Kəskin cərrahi infeksiya

Ekstrakorporal detoksikasiya

Hemosorbsiya

Plazmoforez (fraksion, filtrasion)

Limfasorbsiya

Follikulit

Follikulit

Frunkul

Frunkul

Karbunkul

Karbunkul

Karbunkul

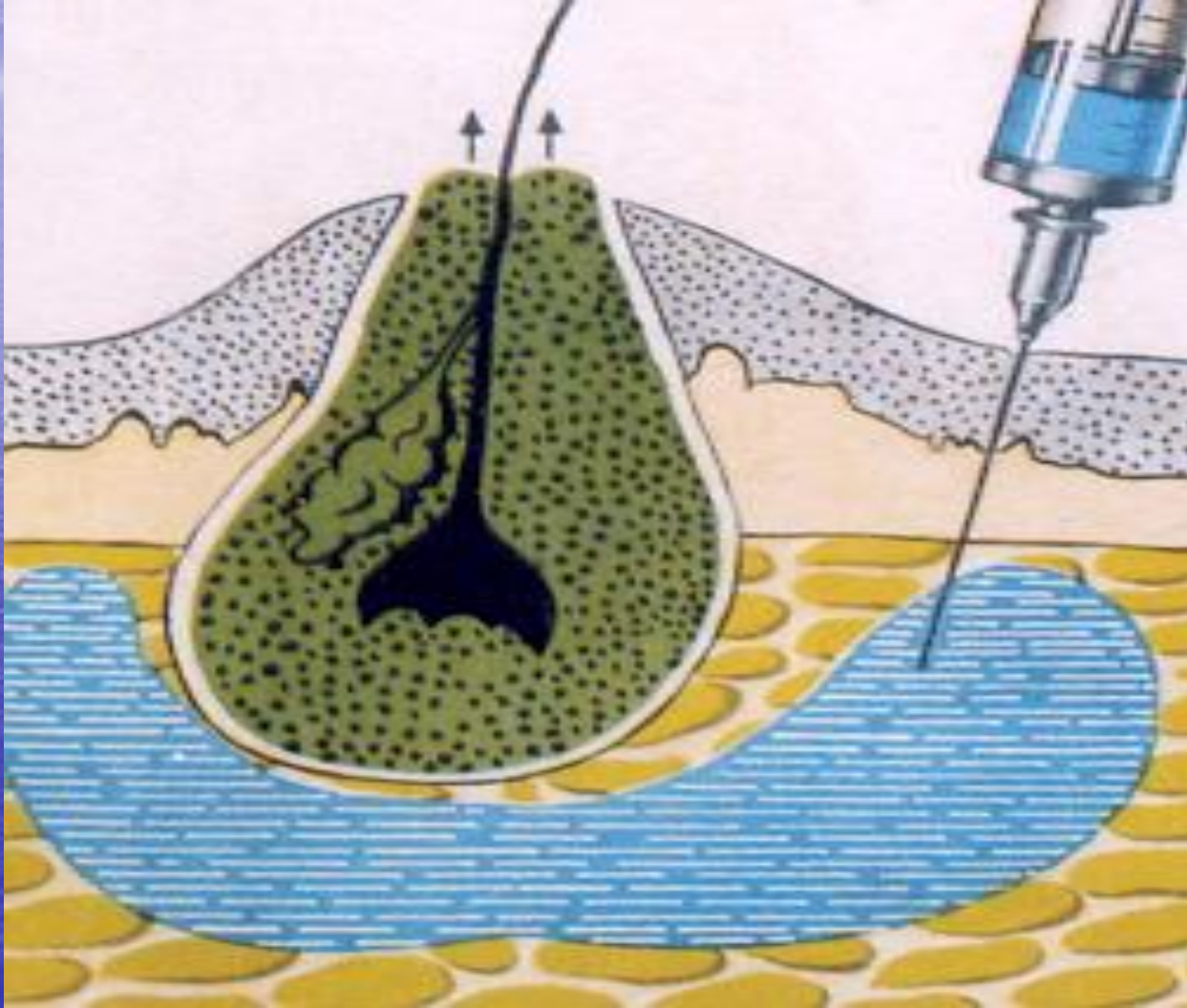
Dəri və yumuşaq toxumaların irinli xəstəlikləri

Karbunkul

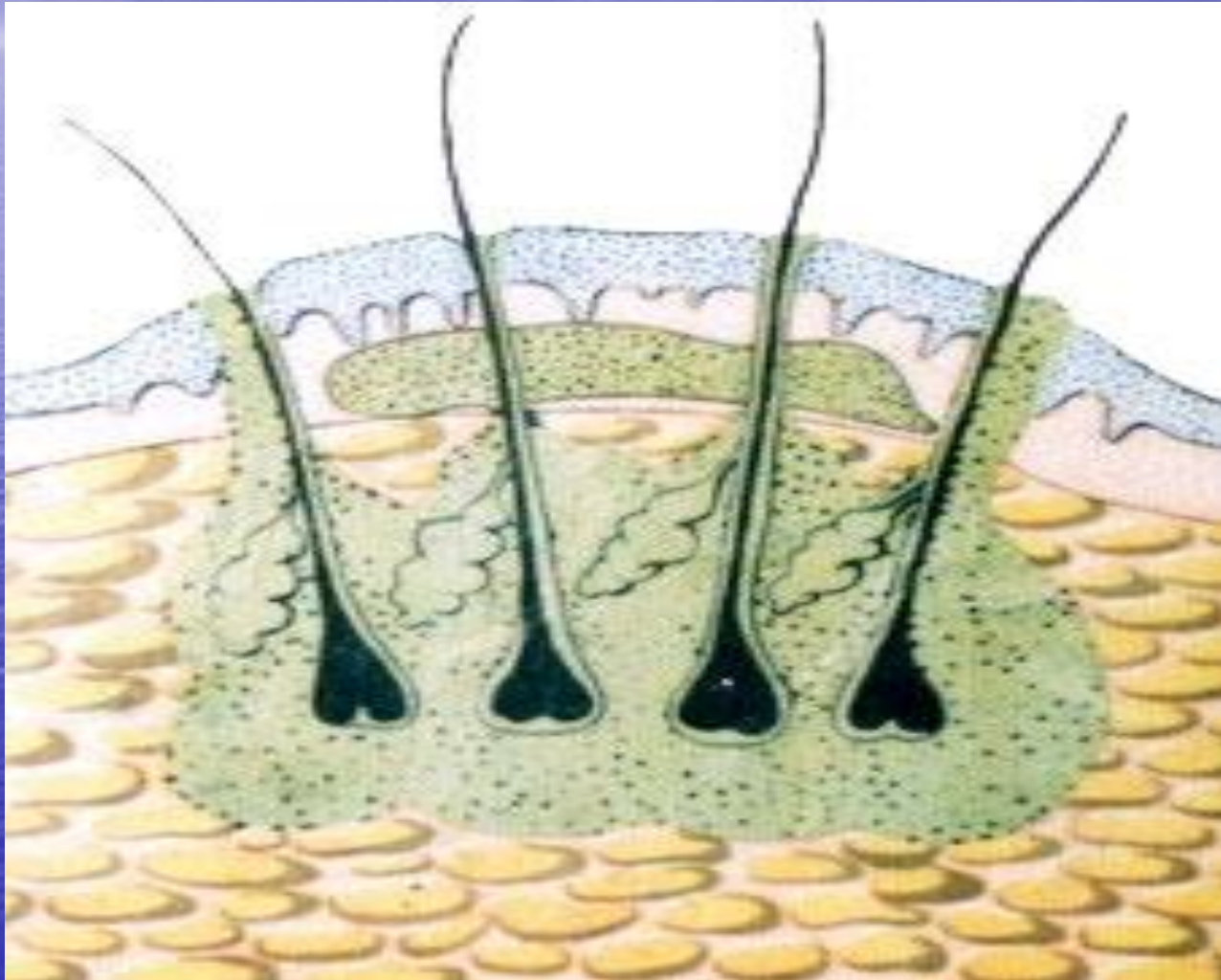

Dəri və yumuşaq toxumaların irinli xəstəlikləri

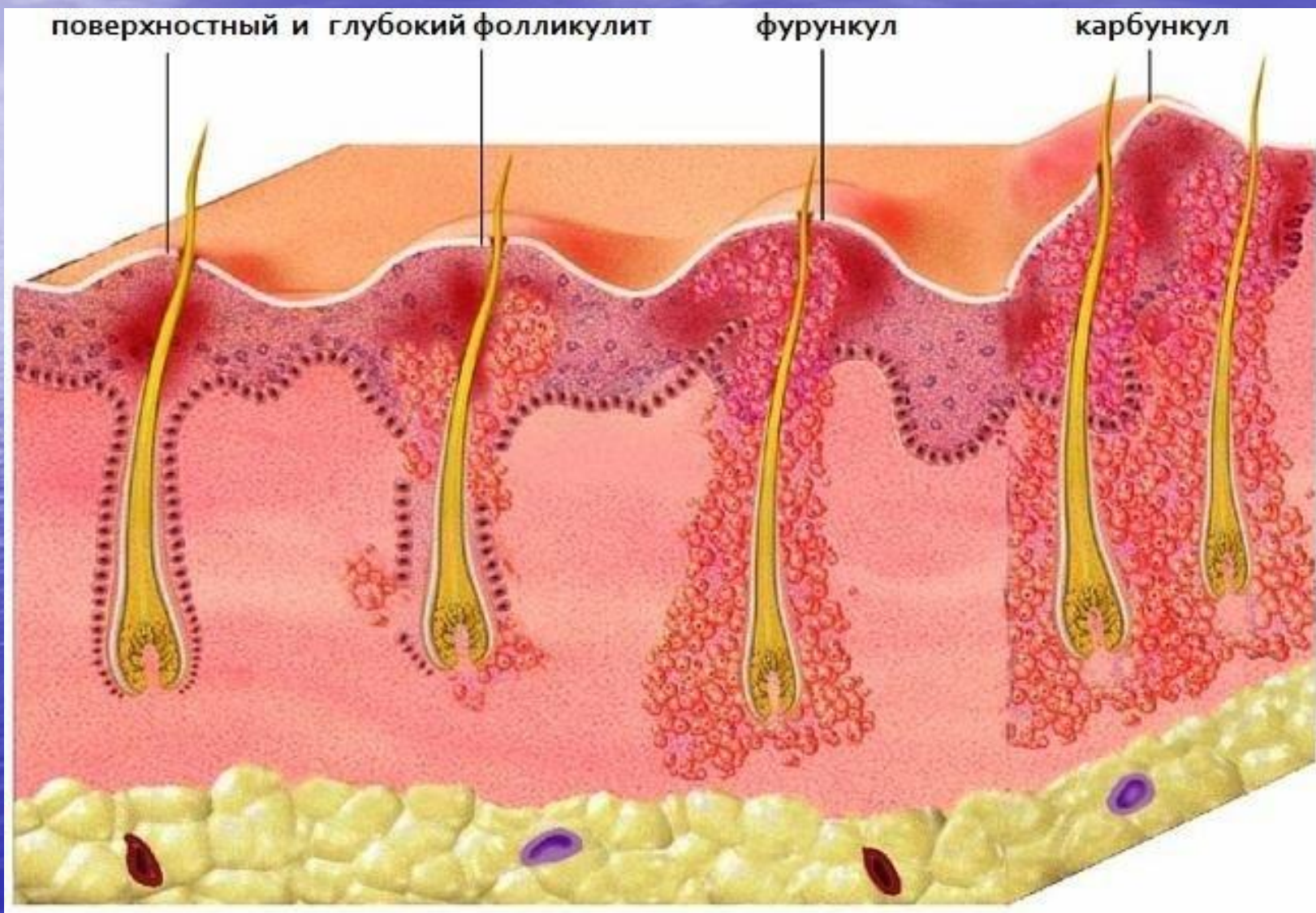

Dəri və yumşaq toxumaların irinli xəstəlikləri

Follikulit, Furunkul, Karbunkul

Qızılyel

Törədiciləri – A qrup β hemolitik streptokoklar

Formaları - eritemotoz

- eritematoz-bulloz

- eritematoz-hemorraqik-fleqmanoz

- bulloz-hemorragik-qanqrenoz

Kliniki təs. - birincili

- təkrari

- residivləşən

Qızılyel

Ağırlıq dərəcəsinə görə - yüngül

- orta

- ağır

Ağırlaşmaları - yerli (abses, fleqmona, nekroz, flebit)

- ümumi (sepsis, infeksiyon toksiki şok)

Sonucları - dayanıqlı limfostaz (dayanıqlı ödem)

- filayaqlıq

Lokalizasiyasına görə - kəllə, üz-boyun, yuxarı

ətraflar, gövdə, cinsiyyət orqları

Eritematoz forma

Fleqmanoz forma

Bulboz forma

Qanqrenoz - nekrotik forma

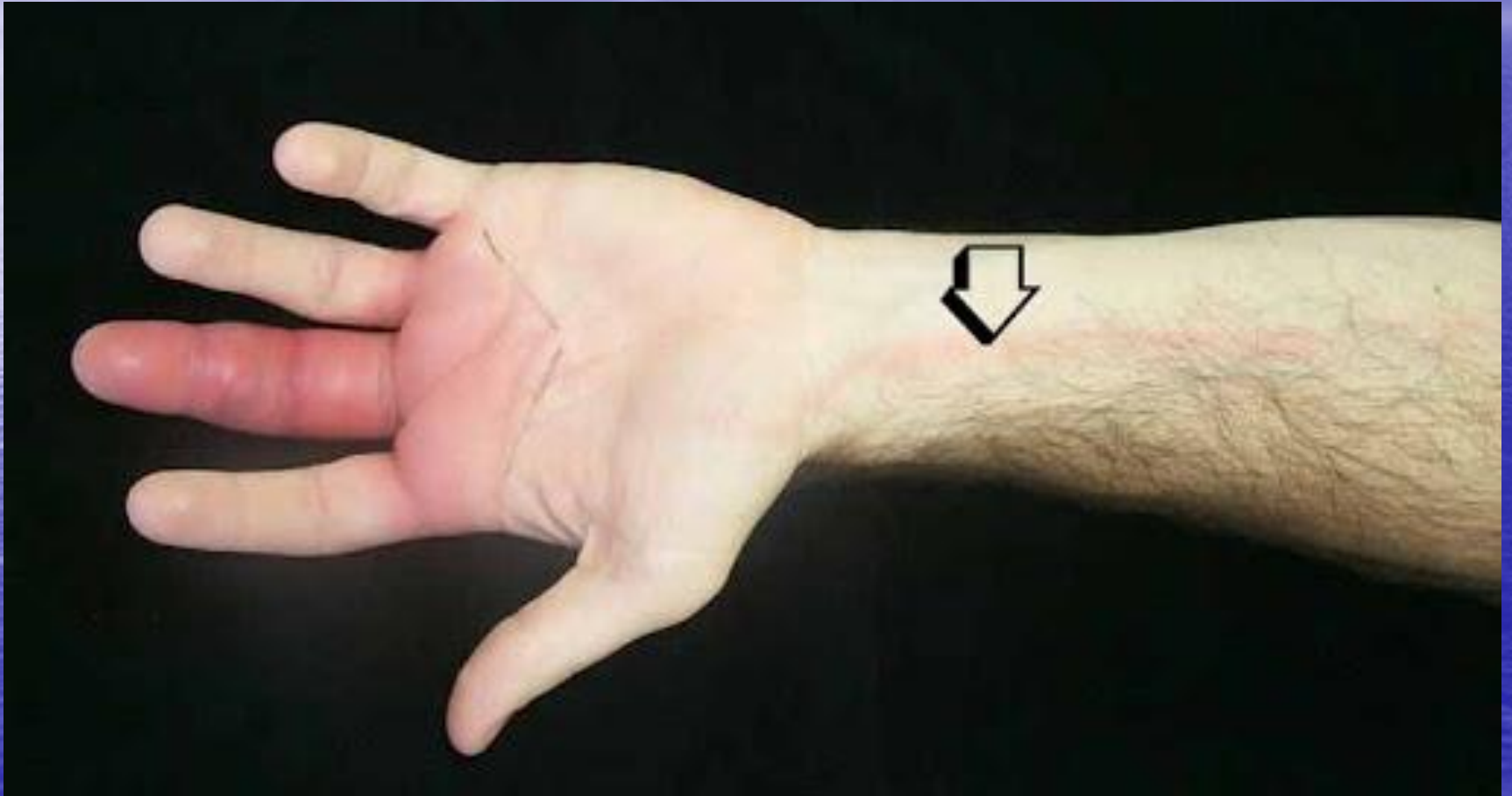
Qızılyel

Qızılyel

Limfangit

Limfangit

Qasıq limfadeniti

Boyun limfadeniti

Flebit

Tromboflebit

Tromboflebit

Abses

1. Törədiciləri – Stafilokoklar – 71%

- Streptokoklar – 16%

- Hər ikisi – 5,5%

- Başqa mikroblar – 7,5%

2. Əmələ gəlmə səbəbinə görə

- Postravmatik

- Postinyeksion

- Metastatik

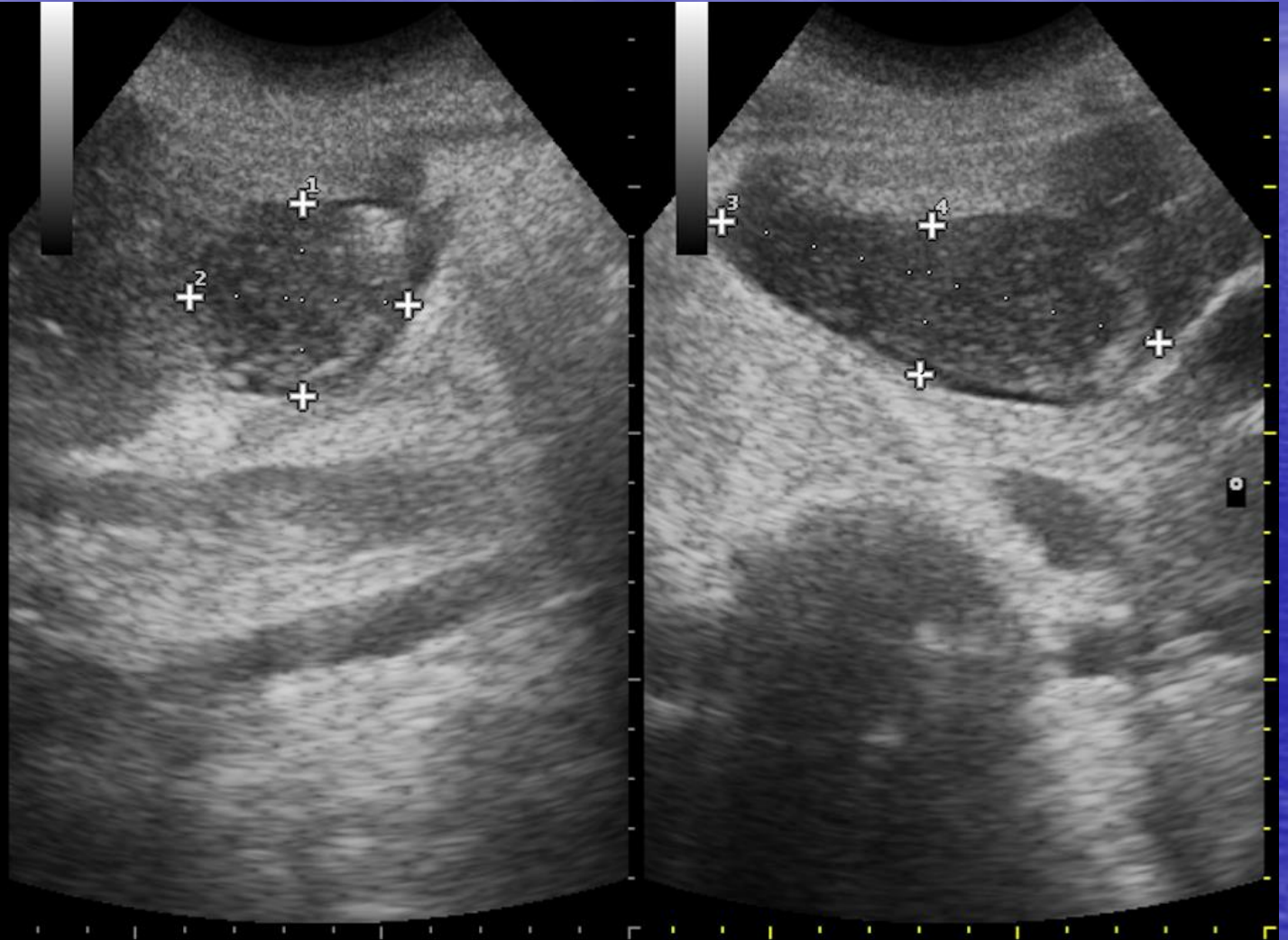
- Orqanların kəskin ilt.xəst.zamanı

- Postoperativ

Abses

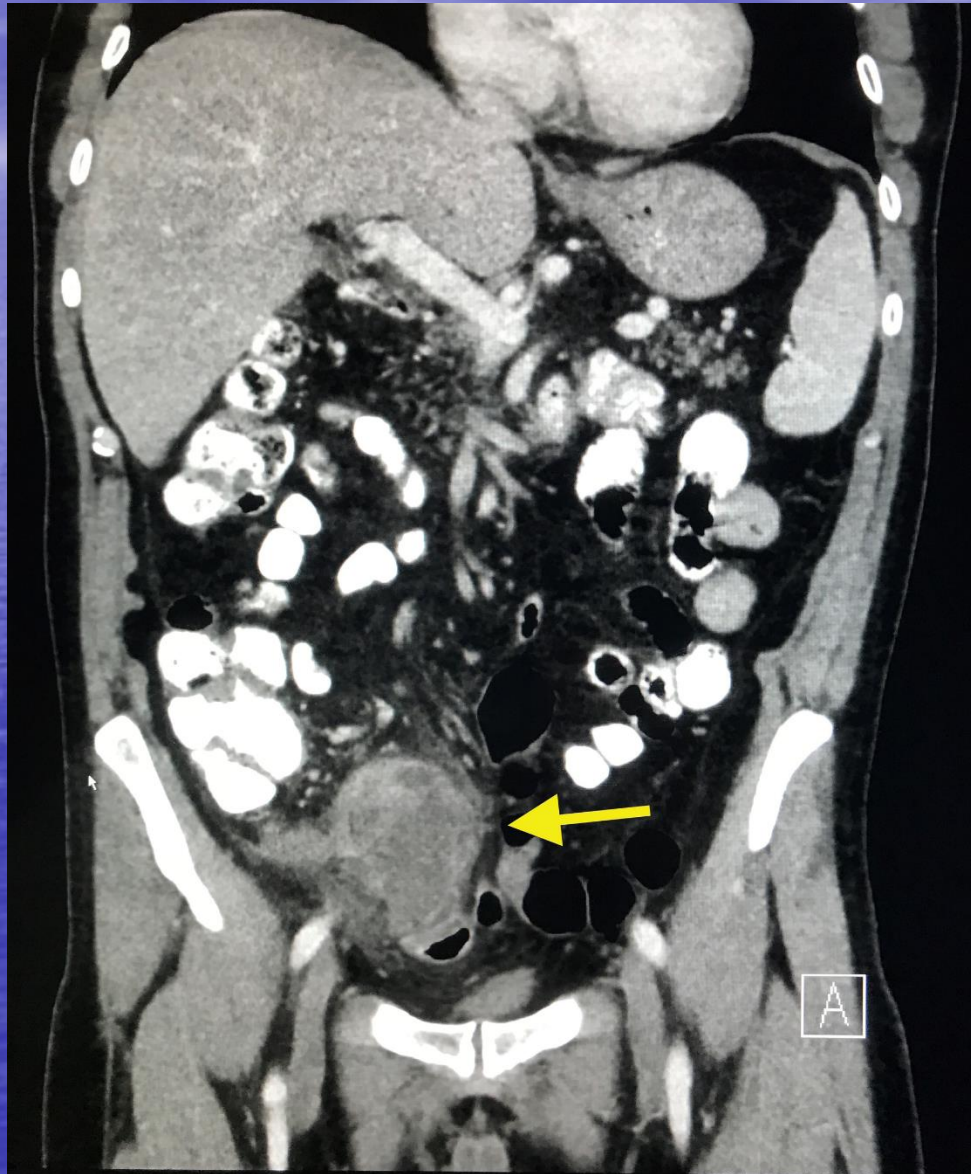
FACTORY CA421

D1	39.1	mm
D2	44.4	mm
D3	92.0	mm
D4	30.3	mm

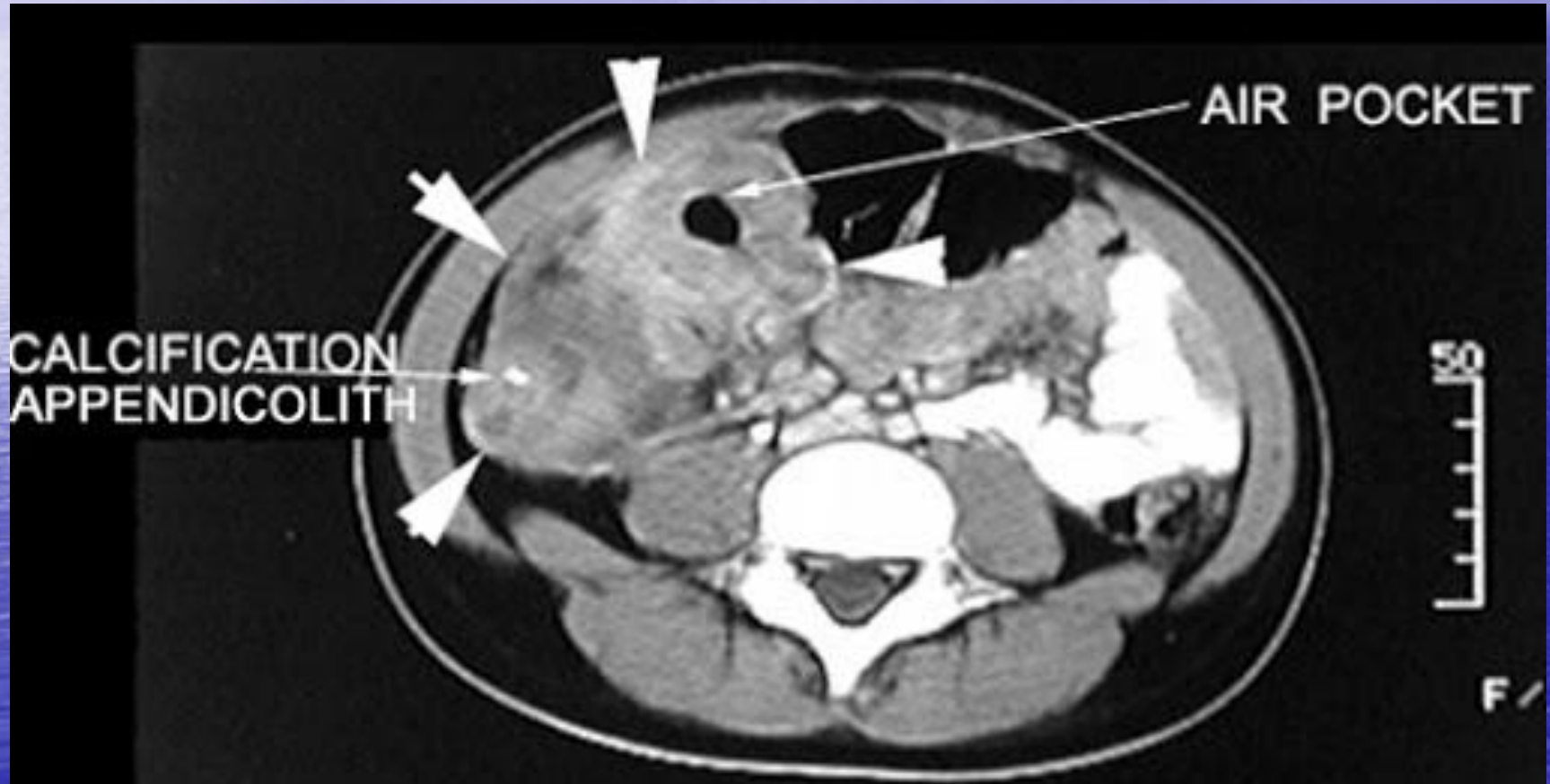
Abses

Abses

Abses

Abses

Fleqmona

***Birincili** – dəridəki defektlərdən keçər mikroblar*

***İkincili** – bədən səthində və üzvlərdə olan kəsk
iltihab ocağından*

***Səthi** - fasial yataqlarla yayılır, damar-sinir yatağına
daxil ola bilər*

***Dərin** – piy və boş birləşdirici toxuma qatı daha
dərirlərdə olan nahiyələrdə yaranan
fleqmona (paranefrit, mediastinit, paraproktit)*

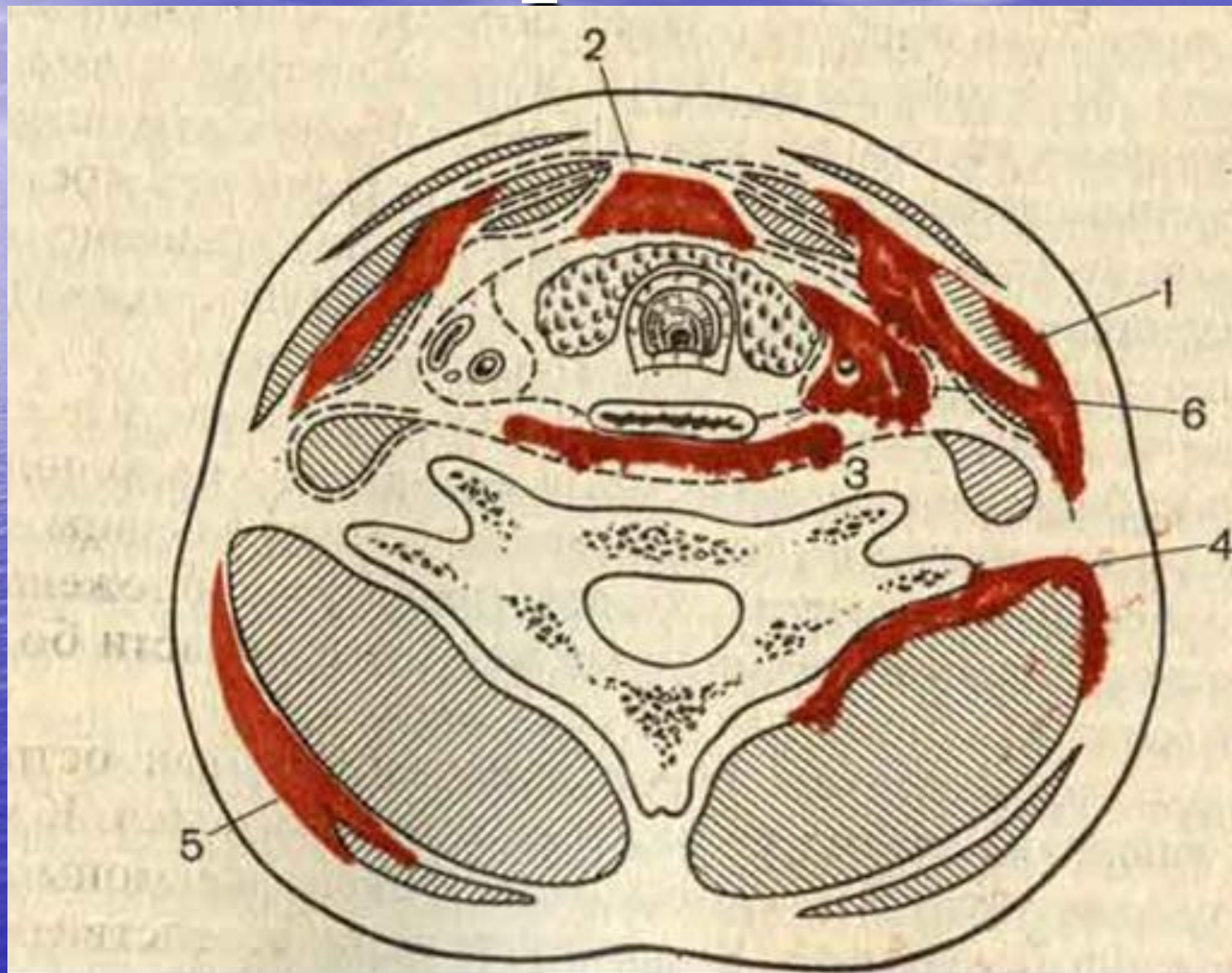
Flegmona

Flegmona

Flegmona

Flegmona

Flegmona

Flegmona

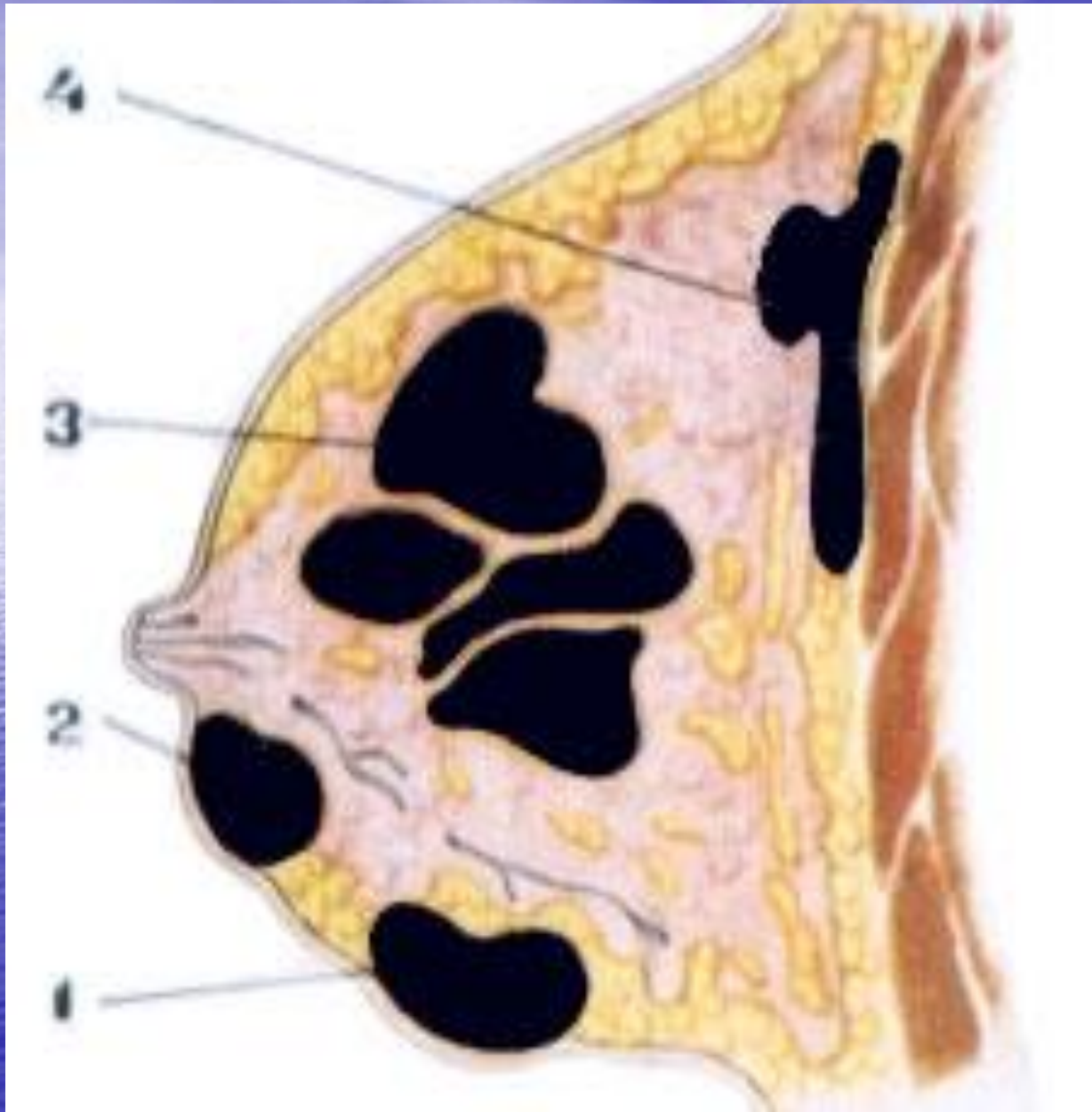

***Qarının ön divarının
və budun
flegmonası***

***Fassiotamiyadn
sonra.***

Mastitlər

1. *Dərialtı*
2. *Subareoliar*
3. *Vəzdaxili*
4. *Vəzarxası*

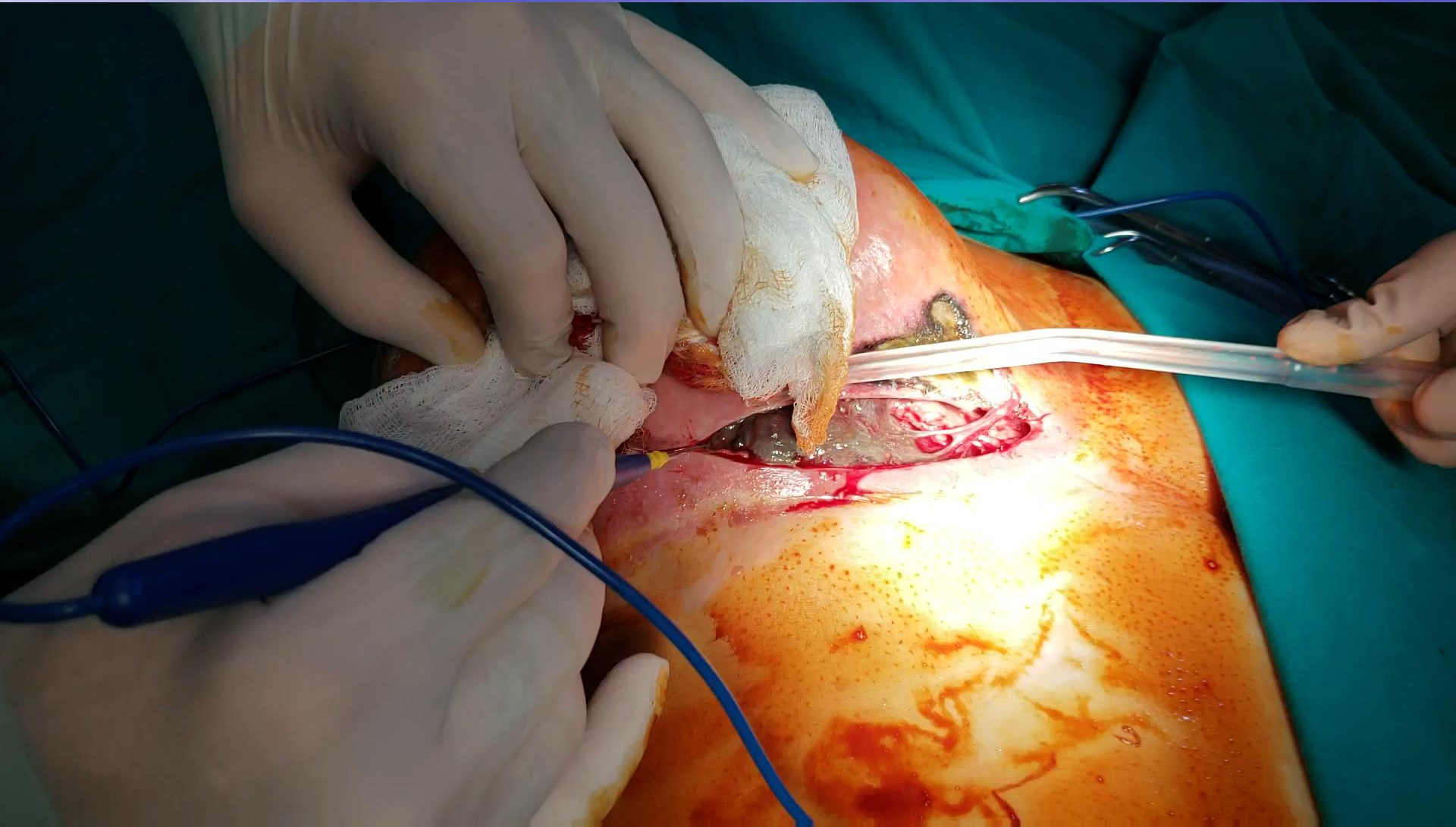

Flegmaoz-qanqrenoz mastit

Mediastinit

Mediastinitin kliniki formaları

1. Kəskin - əsasən qida borusunun perforasiyası, orta sternotomiya, odontogen və retrofaringeal infeksiyanın yayılması.

2. Xroniki – divararalığı yumşaq toxumaların fibrozu baş verir – səbəbi keçirilmiş granulomatoz xəstəliyi (histoplazmoz), keçirilmiş vərəm, kandidomikoz və şua terapiyası. Fibrozlaşdıran granulomatoz – divar aralığı orqanlarını (traxeya, venalar) sıxır. Nəticədə Yuxarı boş vena sindromu, tənəfnəfəslik və ağ ciyər ödemini yarana bilər.

Mediastinit

- ***Birincili*** – qida borusunun yatrogen zədələnməsi, yad cisimlə (ən çox sümük) cırılması, spontan cırılması (Burhave sindromu), kimyəvi yanığ zamanı divar nekrozu və s.
- ***İkincili*** – boyun fleqmonası, ağız dibinin odontogen fleqmonası, udlaqətrafi tonzillojen fleqmona, udlaqarxası abses. Proses əsasən sinir-damar yatağı boyunca yayılır. Əsas törədicisi qeyri klostridial anaeroblardır.

Mediastinit

Prosesin lokalizasiyasına görə (anatomik təsnifat).

- 1.Ön yuxarı mediastinit (III fəqərəyə qədər)*
- 2.Ön aşağı mediastinit (III fəqərədən aşağı)*
- 3.Yayılmış ön mediastinit*
- 4.Arxa yuxarı mediastinit*
- 5.Arxa orta mediastinit*
- 6.Arxa aşağı mediastinit*
- 7.Arxa yayılmış mediastinit*
- 8.Total mediastinit (ön və arxa)*

Mediastinit

Diagnostikası

- 1.İcmal və kontrastlı (per os) R-skopiya və R-qrafiya*
- 2.Döş qəfəsinin ikili kontrastlı KT-si*
- 3.Divar aralığının MRT-si*
- 4.Torokoskopiya*
- 5.Kavoqrafiya*
- 6.Ezofaqogastroskopiya*

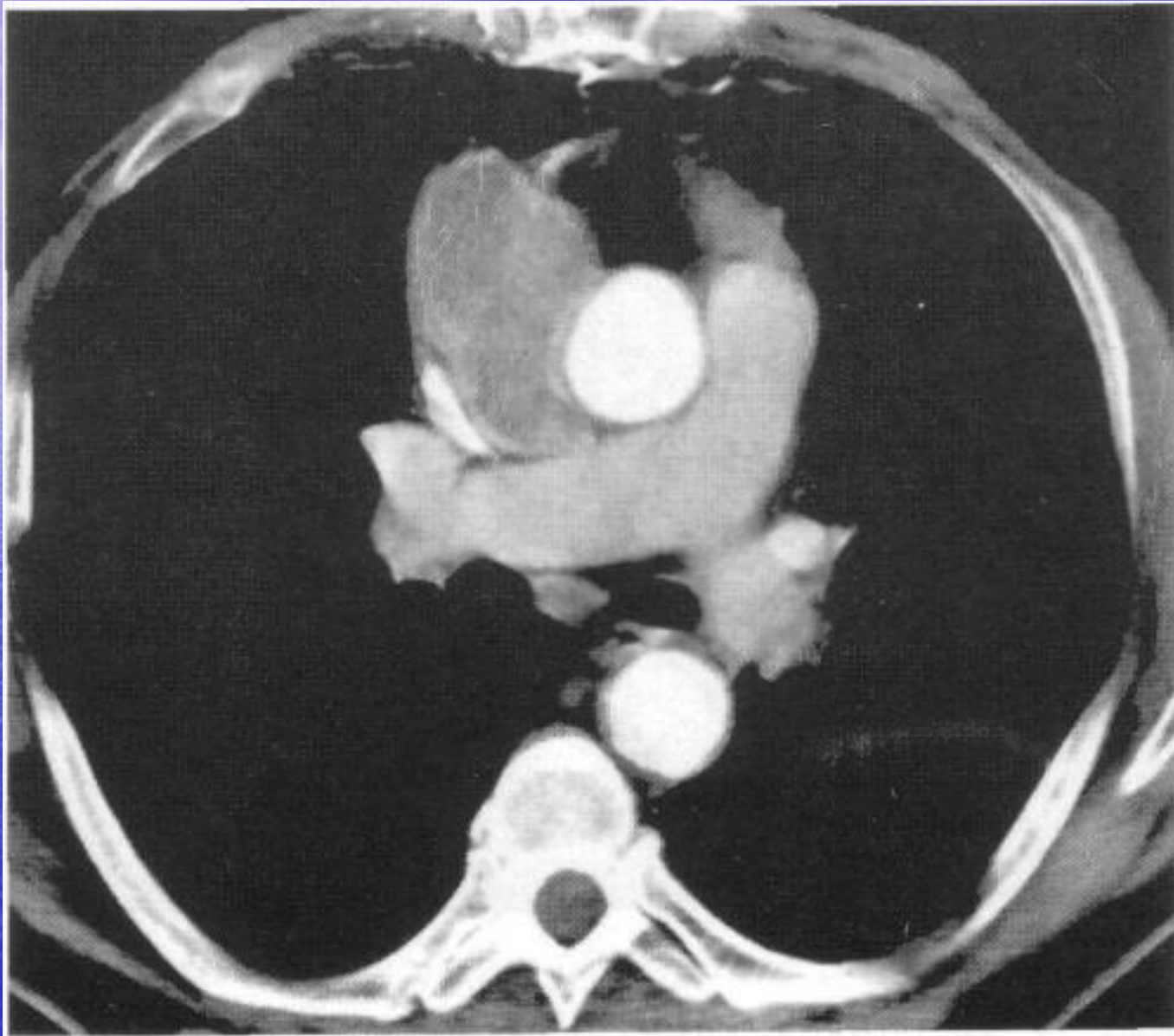
Mediastinit

Mediastinit

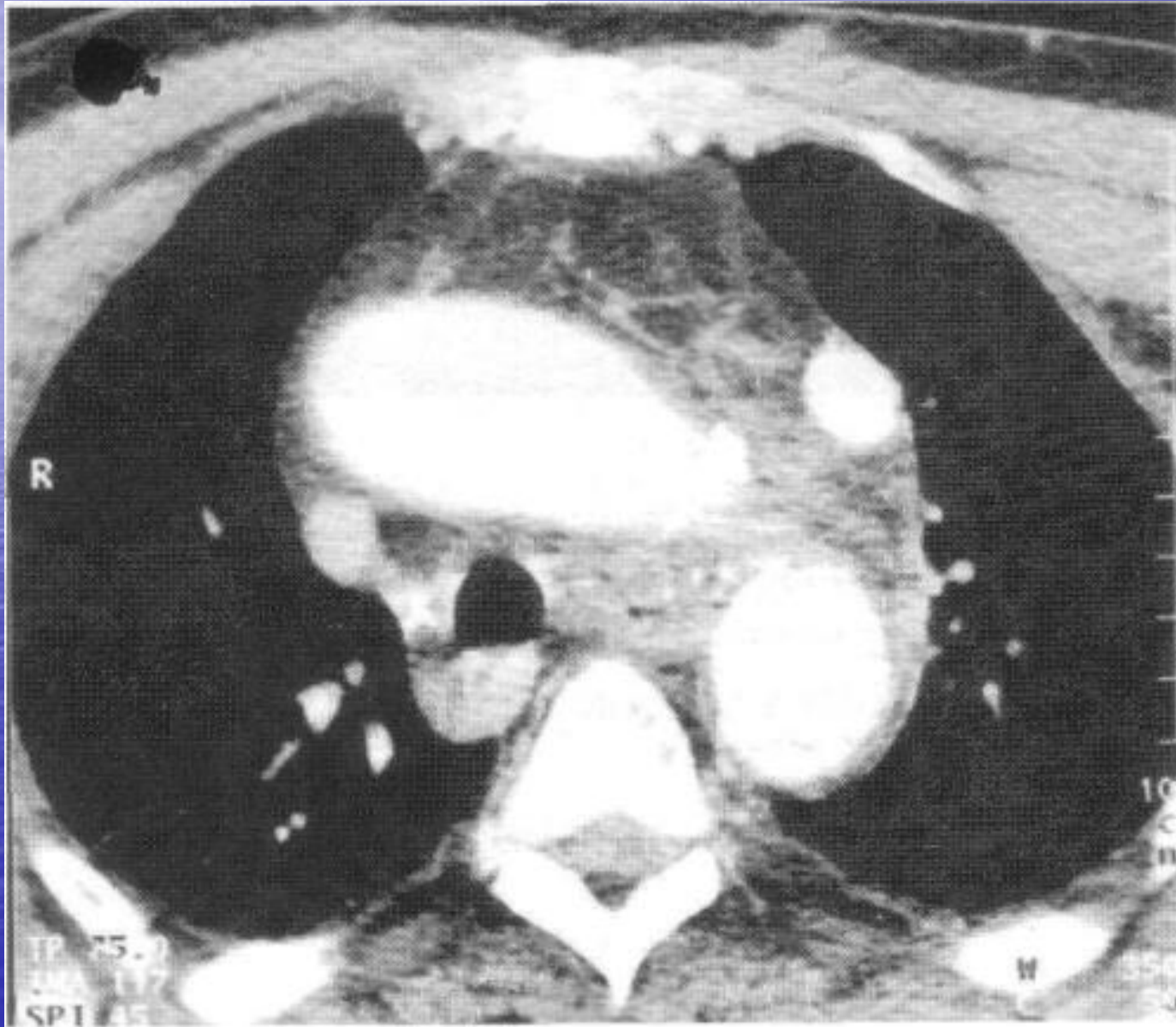

Mediastinitit (AKŞ sonrası abses)

Diffuz mediastinitit (KT-angiografi)

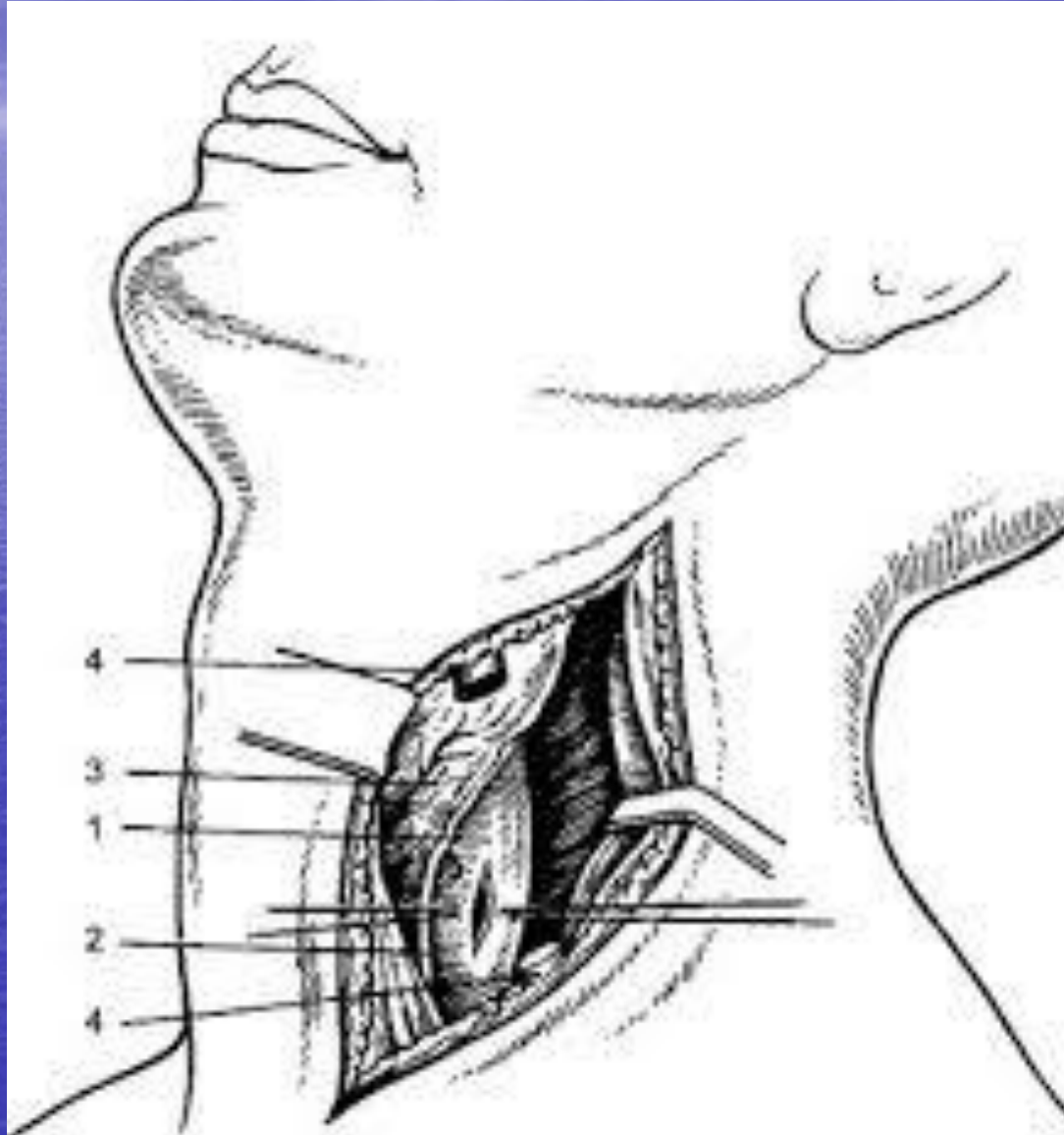
Mediastinit

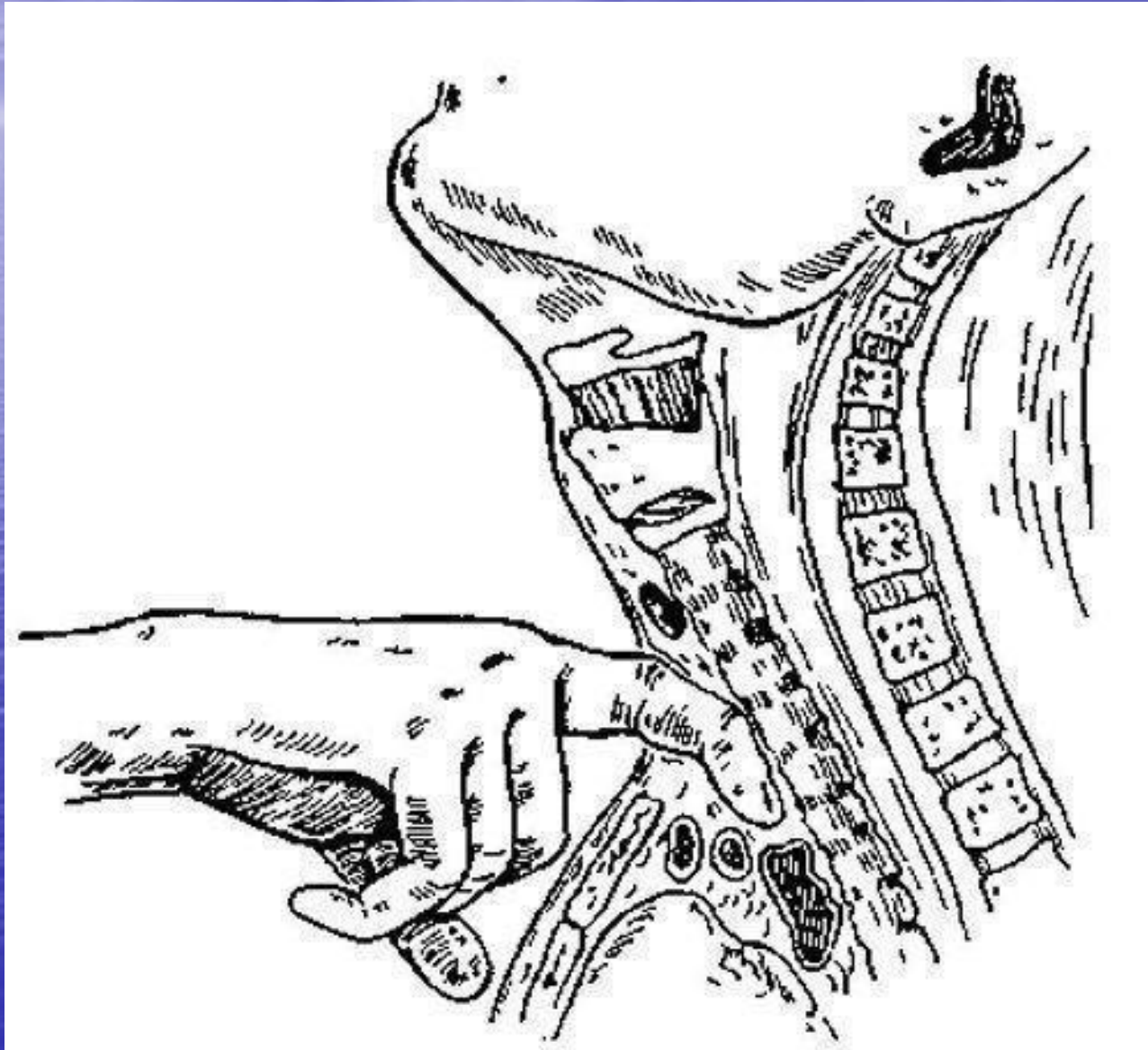
Mediastinit

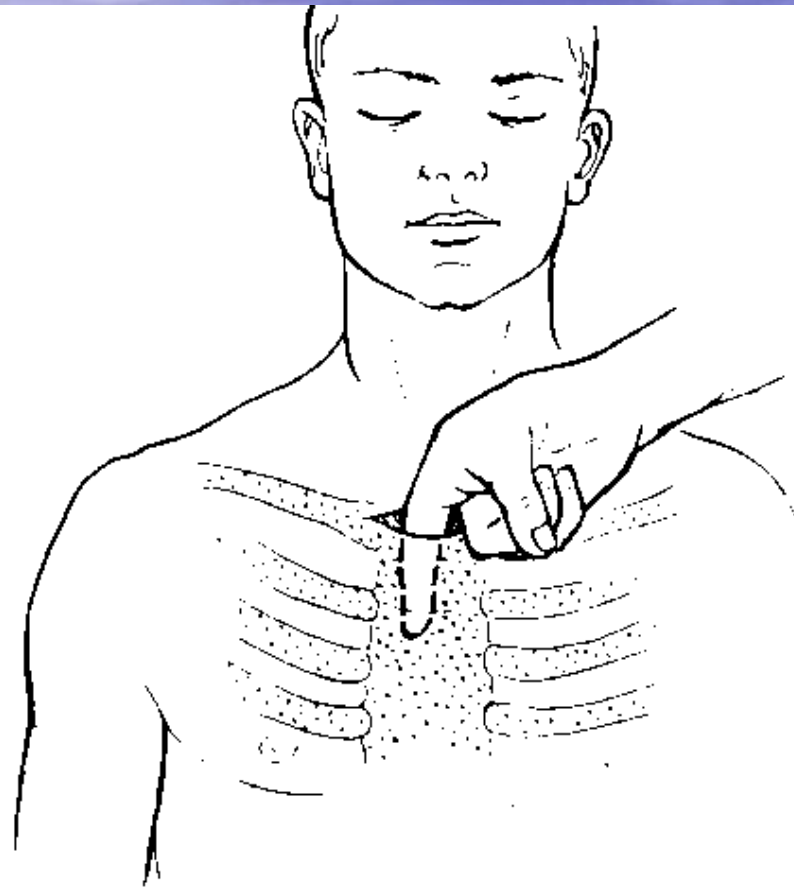
Mediastinit

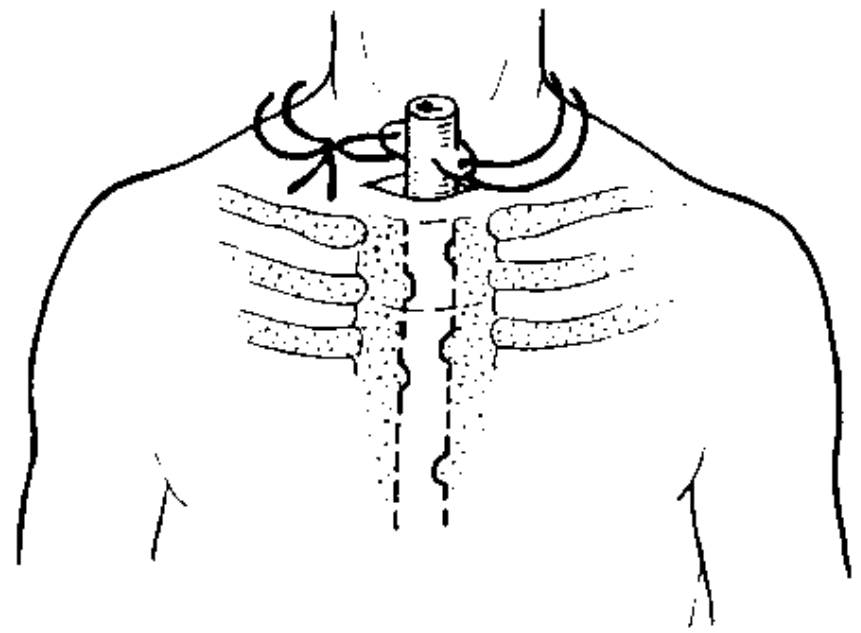
Mediastinit

Mediastinit

a

b

Paranefrit

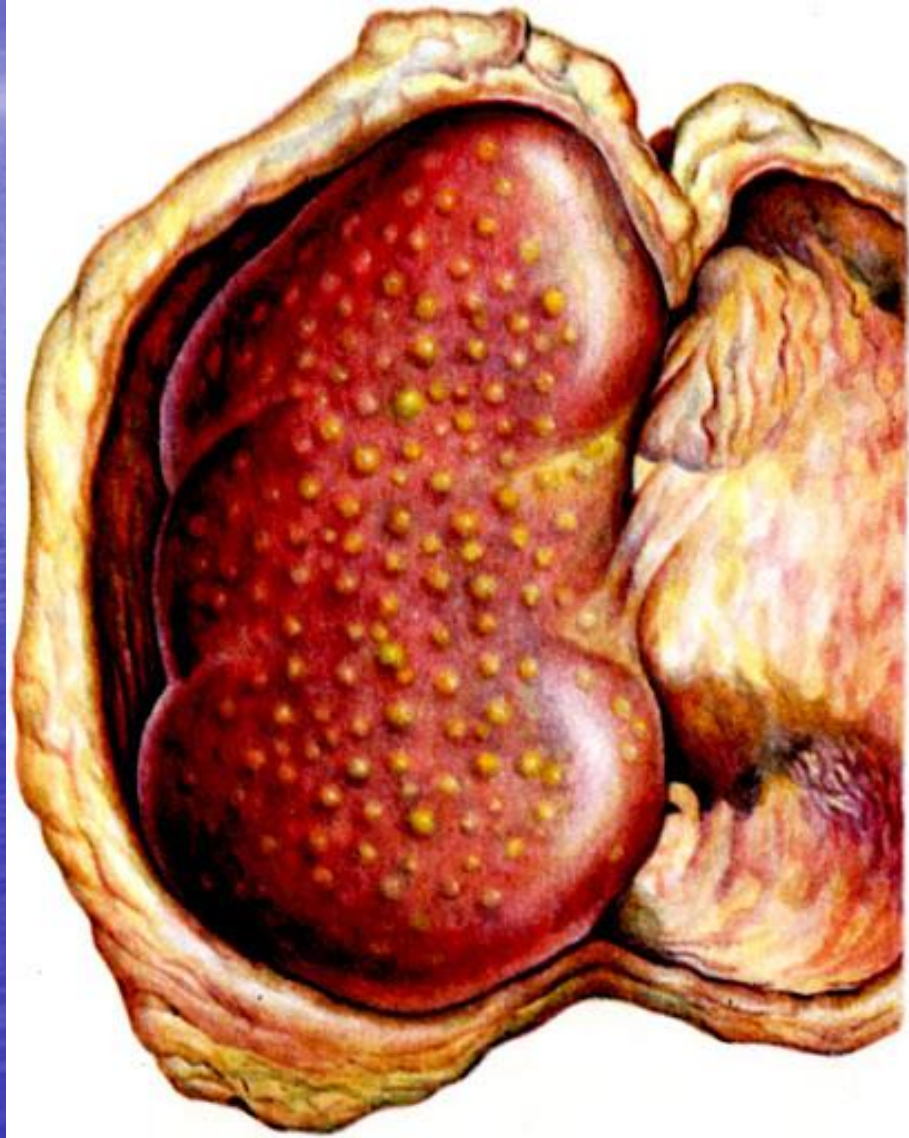
*Paranefrit - birincili (hematogen, infogen)
- ikincili (böyrəyin karbunkulu,
pionefroz, apostematoz nefrit, irinli perinefrit)
Əsas törədicisi - Stafilokoklar*

Paranefrit (böyrəyin karbunkulu)

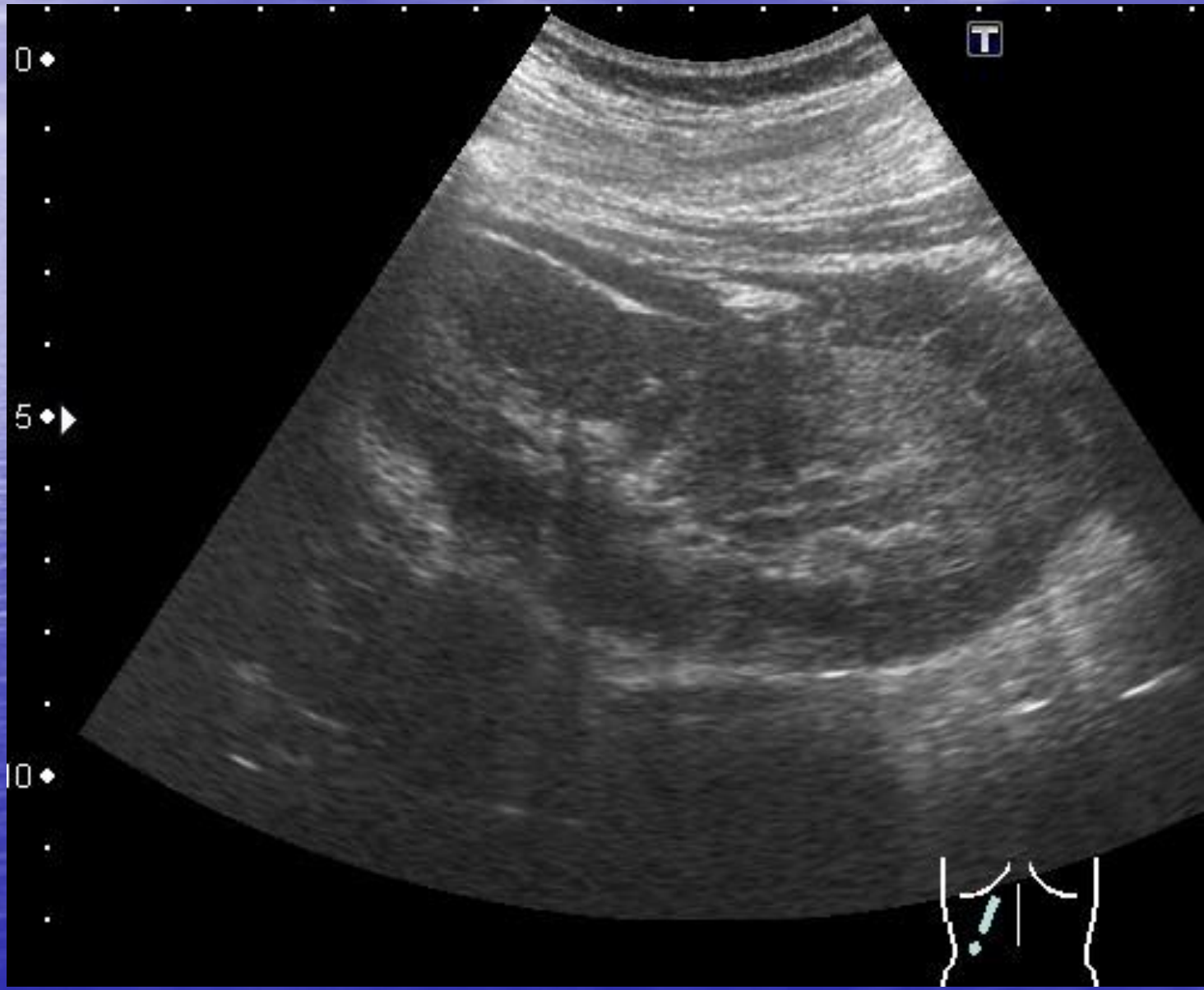

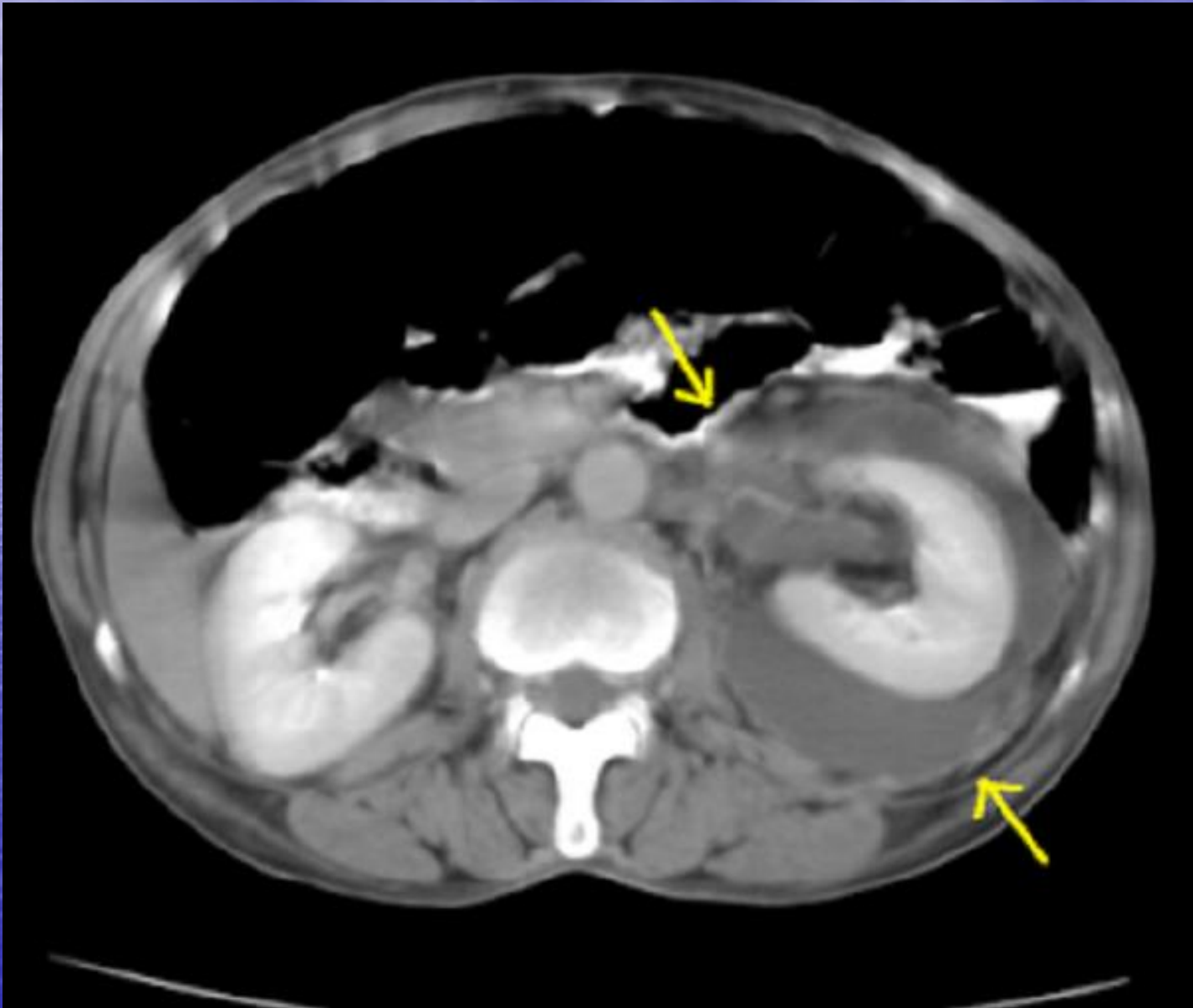
Paranefrit (apostematoz nefrit)

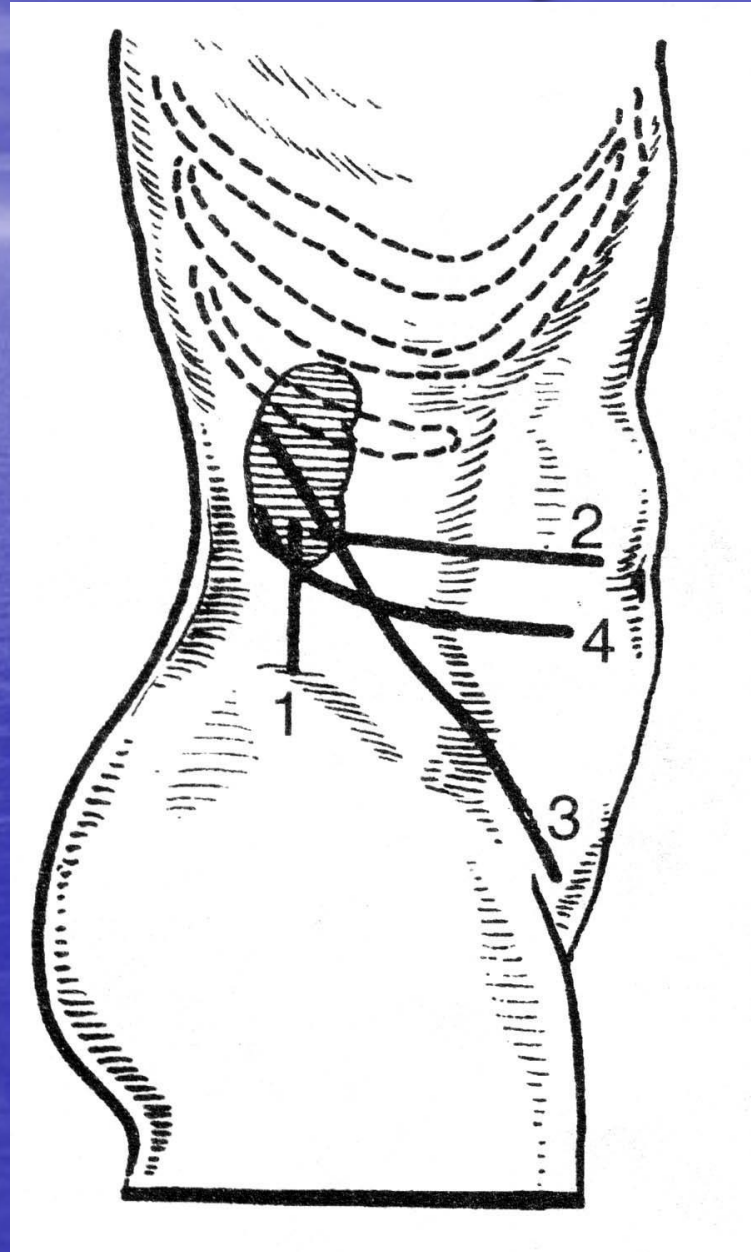
Paraneurit

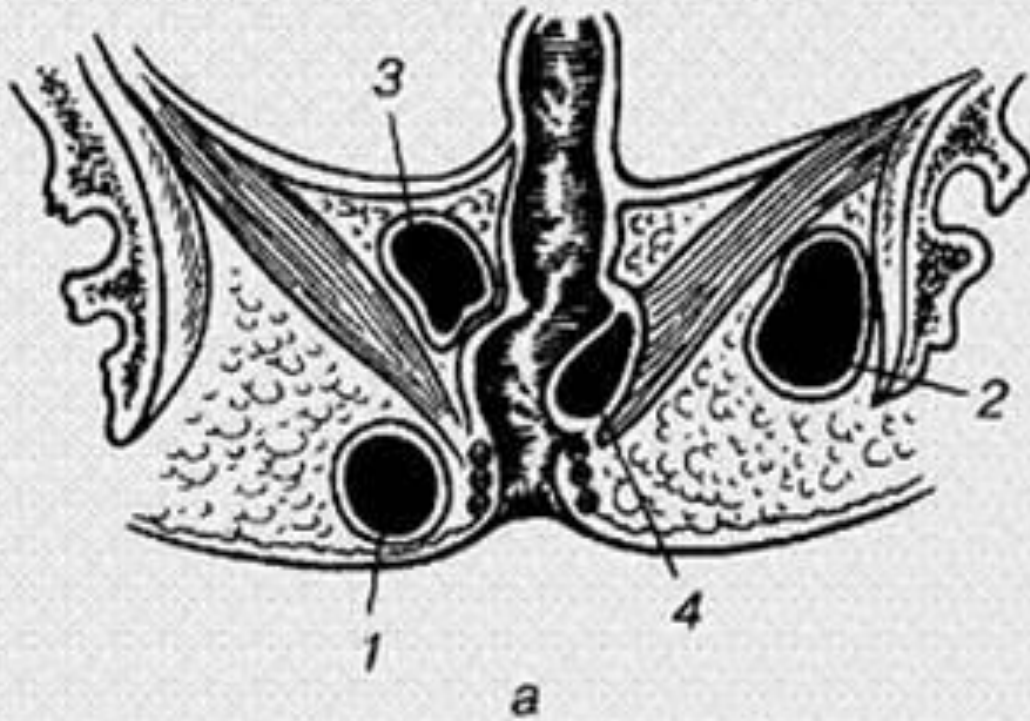
Paranebrit

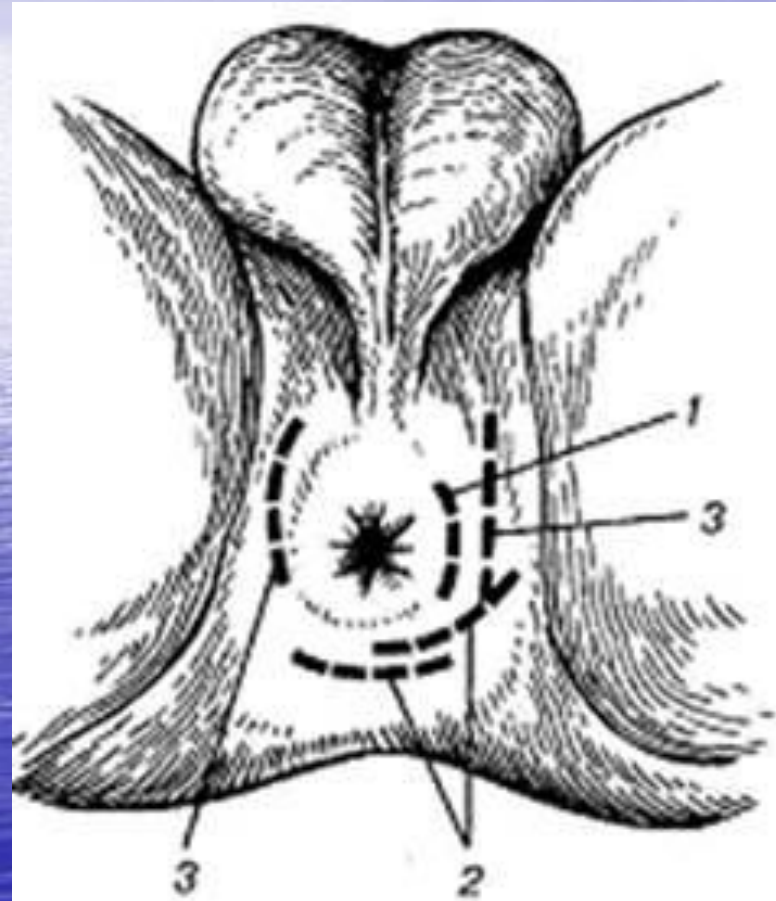
Paraneurit

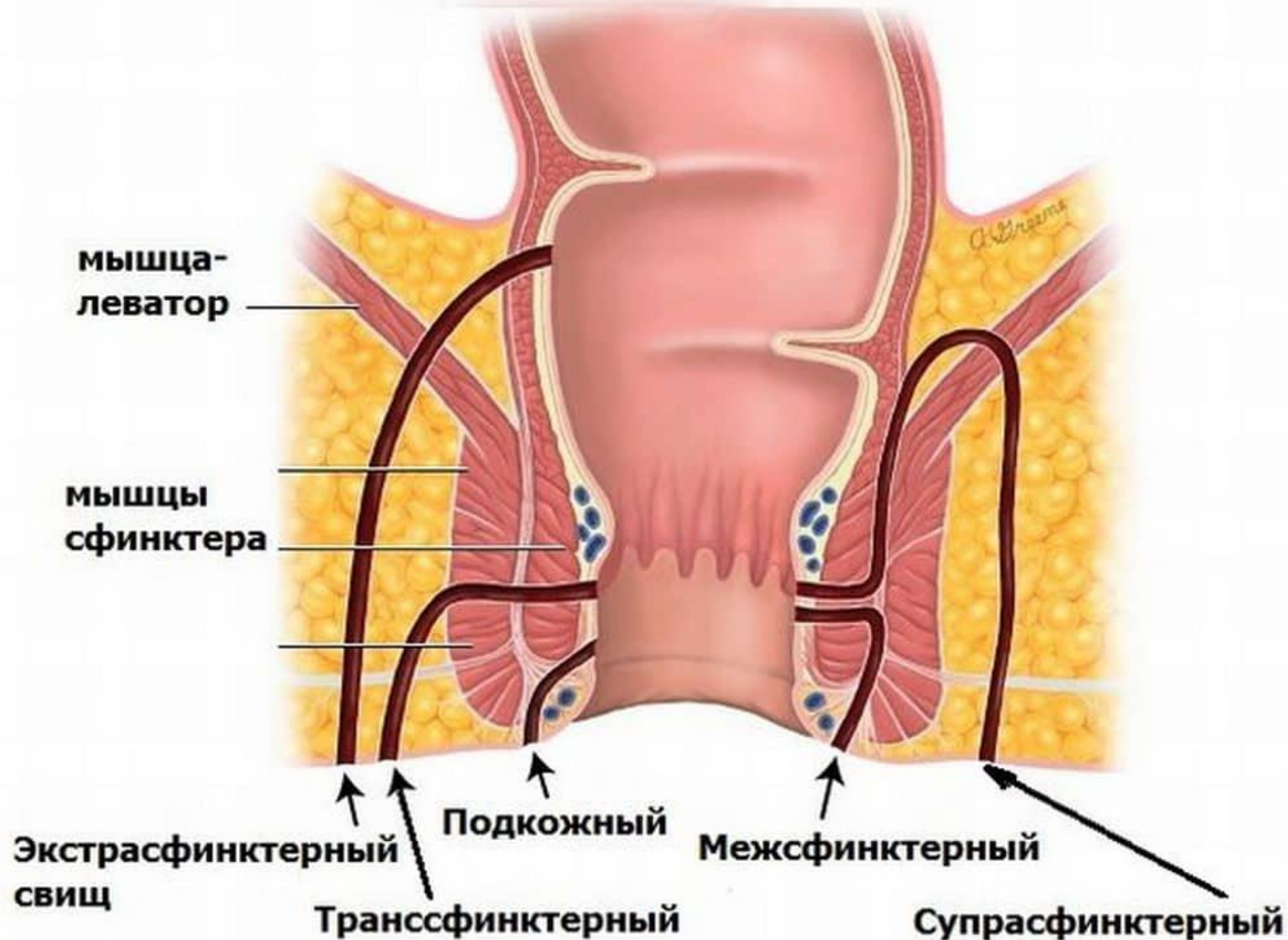
Paraproktit

Paraproktit – kəsiklər: 1.perianal abses; 2.retrorektal abses; 3.işiorektal abses

Pararektal fistullar

Seroz boşluqların irinli xəstəlikləri

Peritonit

◆ *Plevrit*

◆ *Perikardit*

◆ *Meningit*

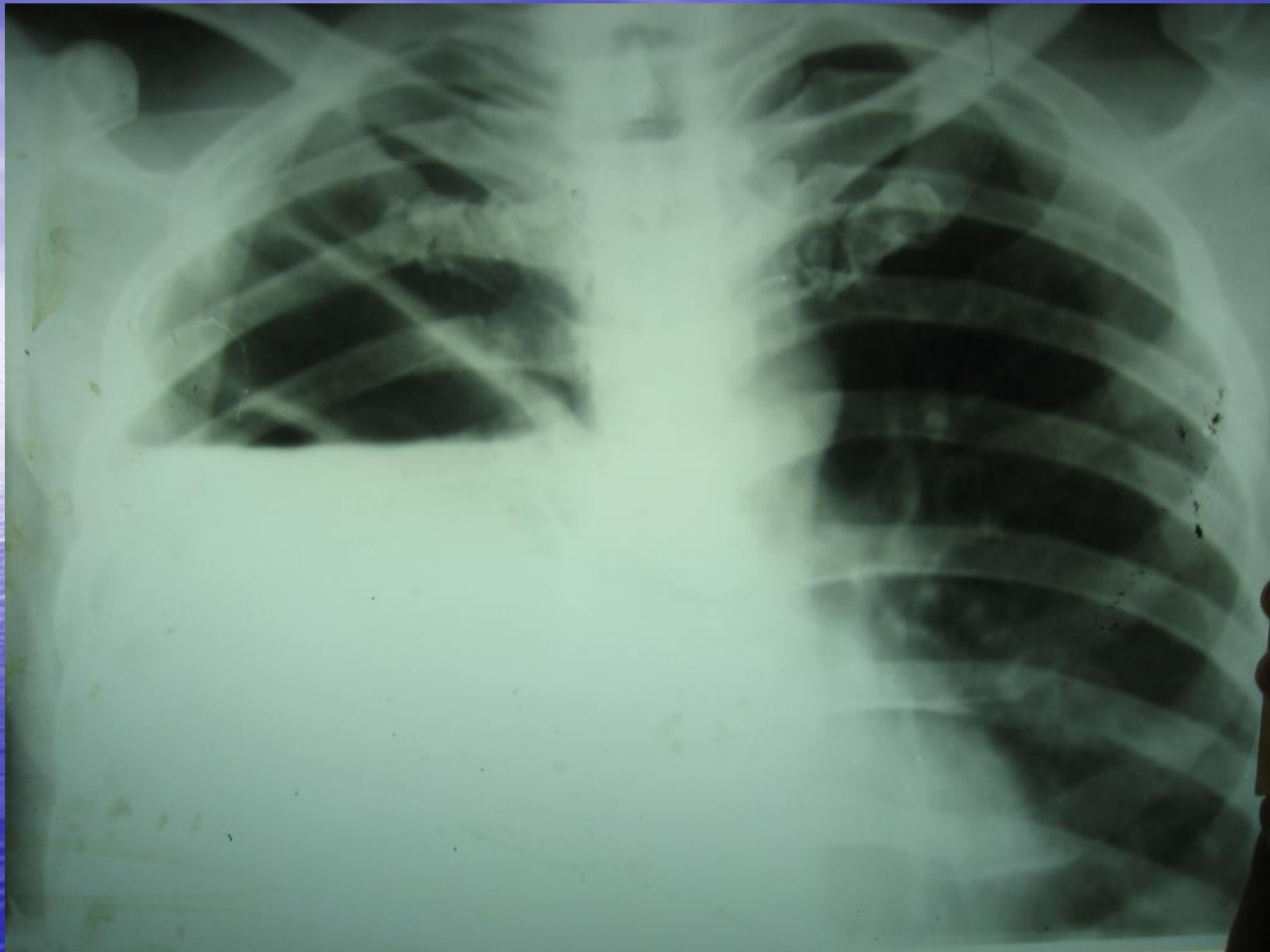
◆ *Artrit*

Plevritin təsnifatı

*Plevra boşluğuna toplanmış
meyenin xüsusiyyətlərinə görə*

- Seroz
- hemoragik
- İrinli
- Pıxtalaşmış hidrotoraks

14/07-2900 ГАМБАРОВ ЭМИЛЬ, 1975г.р.

Kliniki gedişinə görə:

Kəskin Xroniki

Səbəbləri :

Ağ ciyər absesi

Ağ ciyər qanqrenası

Ağciyər şişləri

Vərəm

Bronxektazlar

irinli sistlər

plevra boşluğuna deşilmiş exinokok sistləri

reaktiv plevritlər

diafraqmaaltı abses

pankreatitlər

peritonitlər

Qaraciyər absesi

Qaraciyərin irinləmiş parazitar və qeyri parazitar sistləri

Mikrofloranın növünə görə :

Stafilakoklar

Streptakoklar

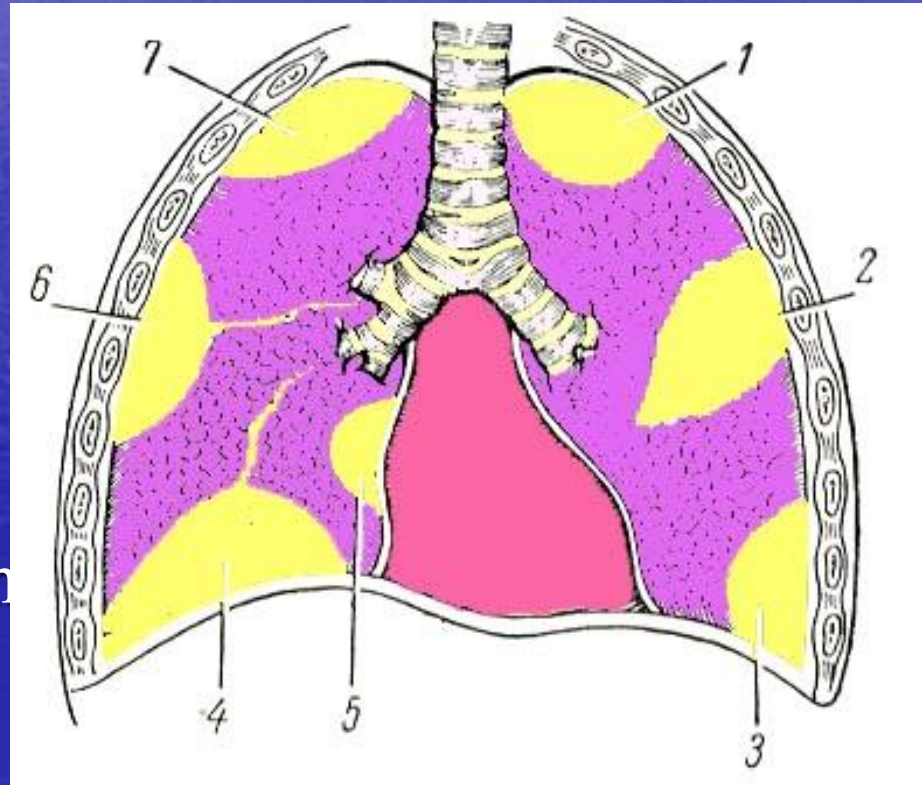
Pnevmonokoklar

Bağırsaq çöpləri

Qarışıq infeksiya

İrinin plevra boşluğuna yayılmasına görə :

1. Zirvə plevriti
2. Pay arası plevrit
3. Döş qəfəsi divarı bazal piramida arası
4. Bazal
5. Paramediastinal
6. Döş qəfəsi divarı parenxim arasında
7. Yan zirvə

Plevritlərin kliniki əlamətləri

Ağrı

Quru öskürək

Tənginəfəslik

Tərləmə Hərərətin $39-40^{\circ}$ qədər
yüksəlməsi

Nəbzin, tənəffüsün sürətlənməsi

Plevritlərin diaqnostikası

- Perkusiya
- Auskultasiya
- Rentgen
- Kompyuter tomoqrafiyası

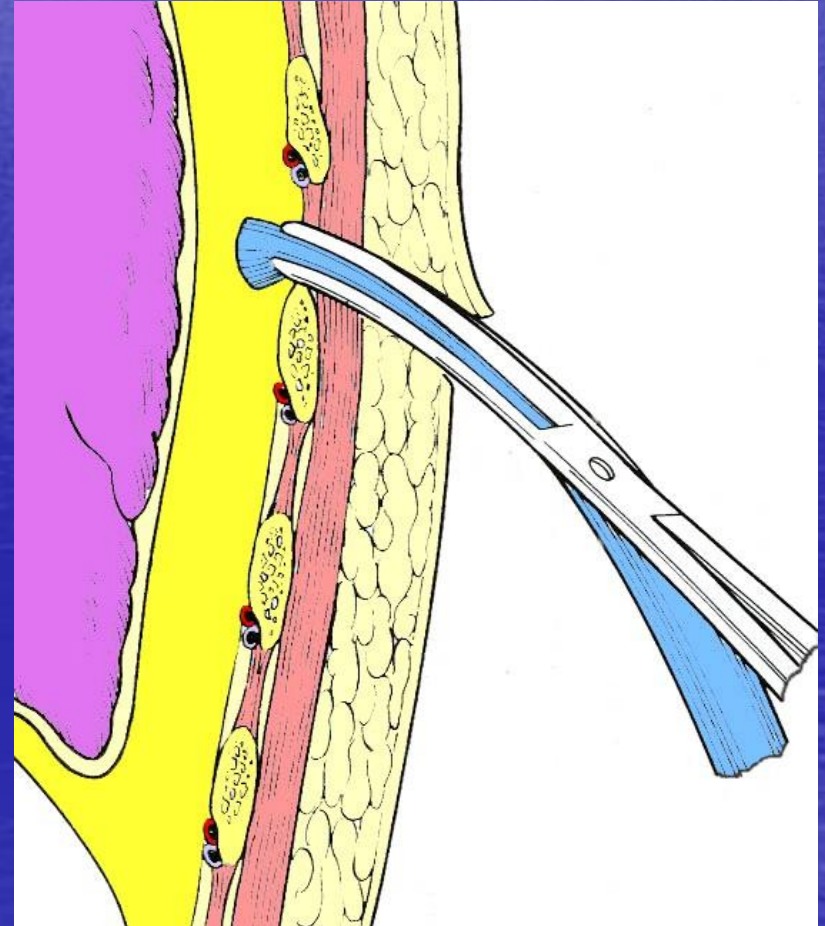
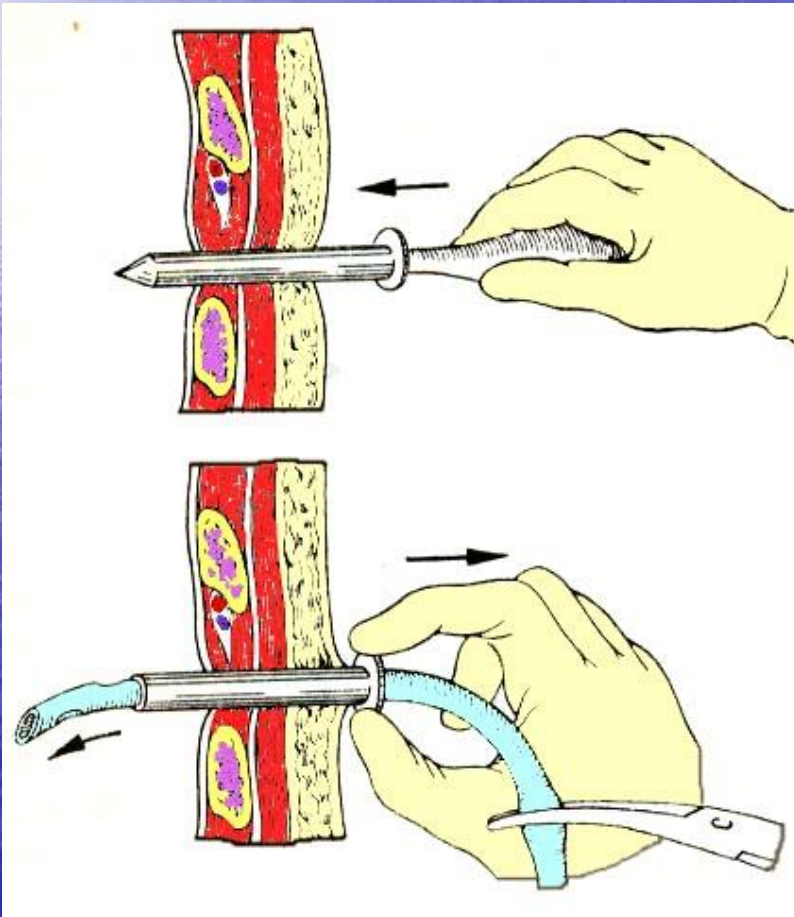
Plevritlərin müalicəsi

- Plevral punksiya

Plevritlərin mealicəsi

◆ Plevra boşluğunun drenajlanması

Plevra boşluğunun drenajdan yuyulması

Plevritlərin cərrahi müalicəsi

Torakotomiya

Plevrektomiya

Dekortikasiya

Peritonitlərin təsnifatı

Səbəbinə görə :

1. Qarın boşluğu üzvlərinin kəskin cərrahi xəstəlikləri nəticəsində
2. Qarın və periton arxası üzvlərin açıq və ya qapalı zədələnmələrindən sonra
3. Cərrahi əməliyyatlardan sonra
4. Qarın boşluğu üzvlərinin bədxassəli şişlərinin parçalanıb qarın boşluğuna açılması.
5. Səbəbi məlum olmayan (kriptogen)

Peritonitlərdə irinli prosesin yayılmasına görə

1. Məhdud

2. Yayılmış

3. Ümumi

- Qarın boşluğunda olan möhtəviyyatın xüsusiyyətinə görə:

Seroz

Qanlı

Fermentativ

İrinli

Nəcisli

Qarışıq

Peritonitlər kliniki gedişinə görə

Kəskin

Xroniki

Mərhələlərinə görə

Реактив

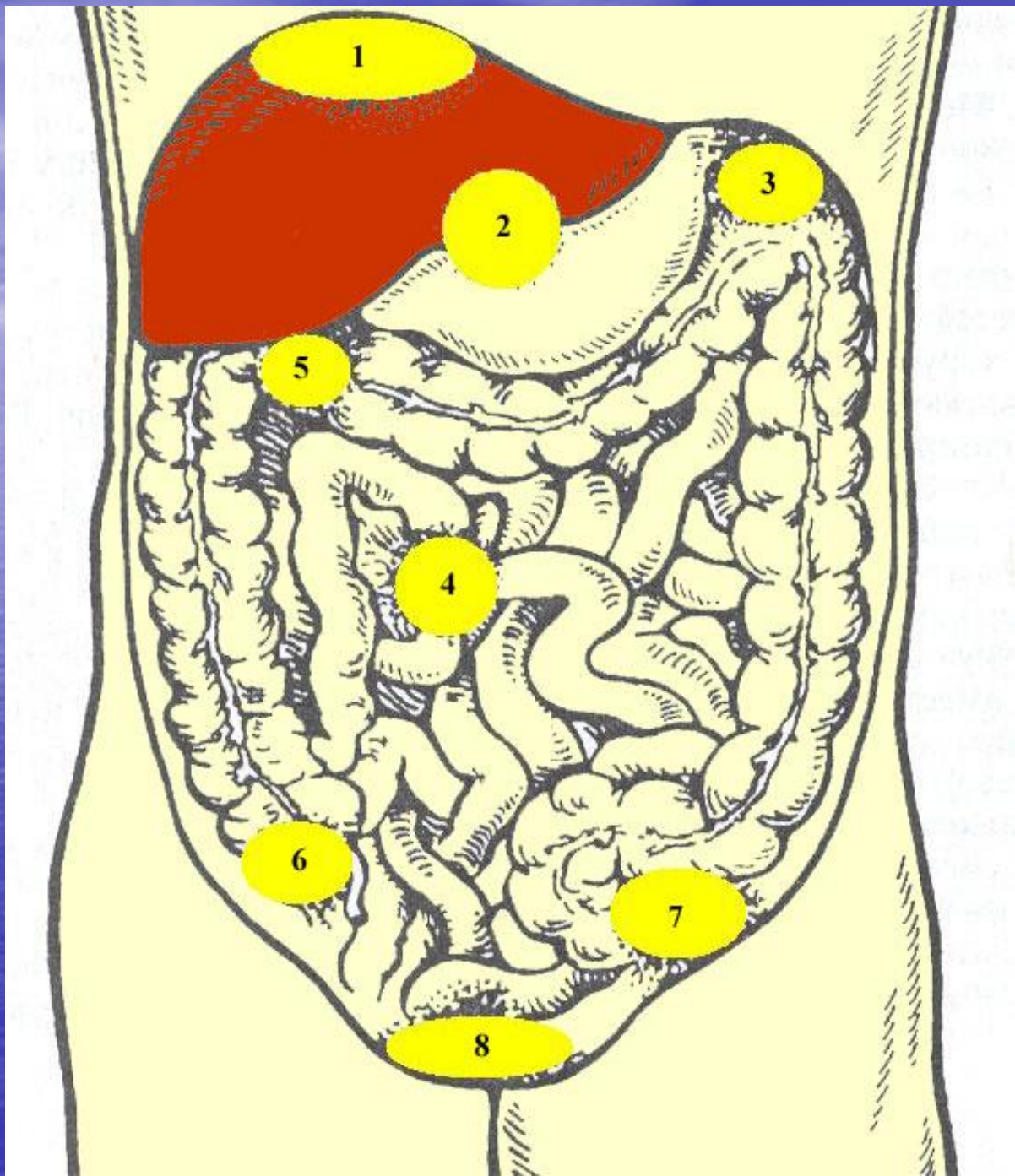
Токсик

Terminal

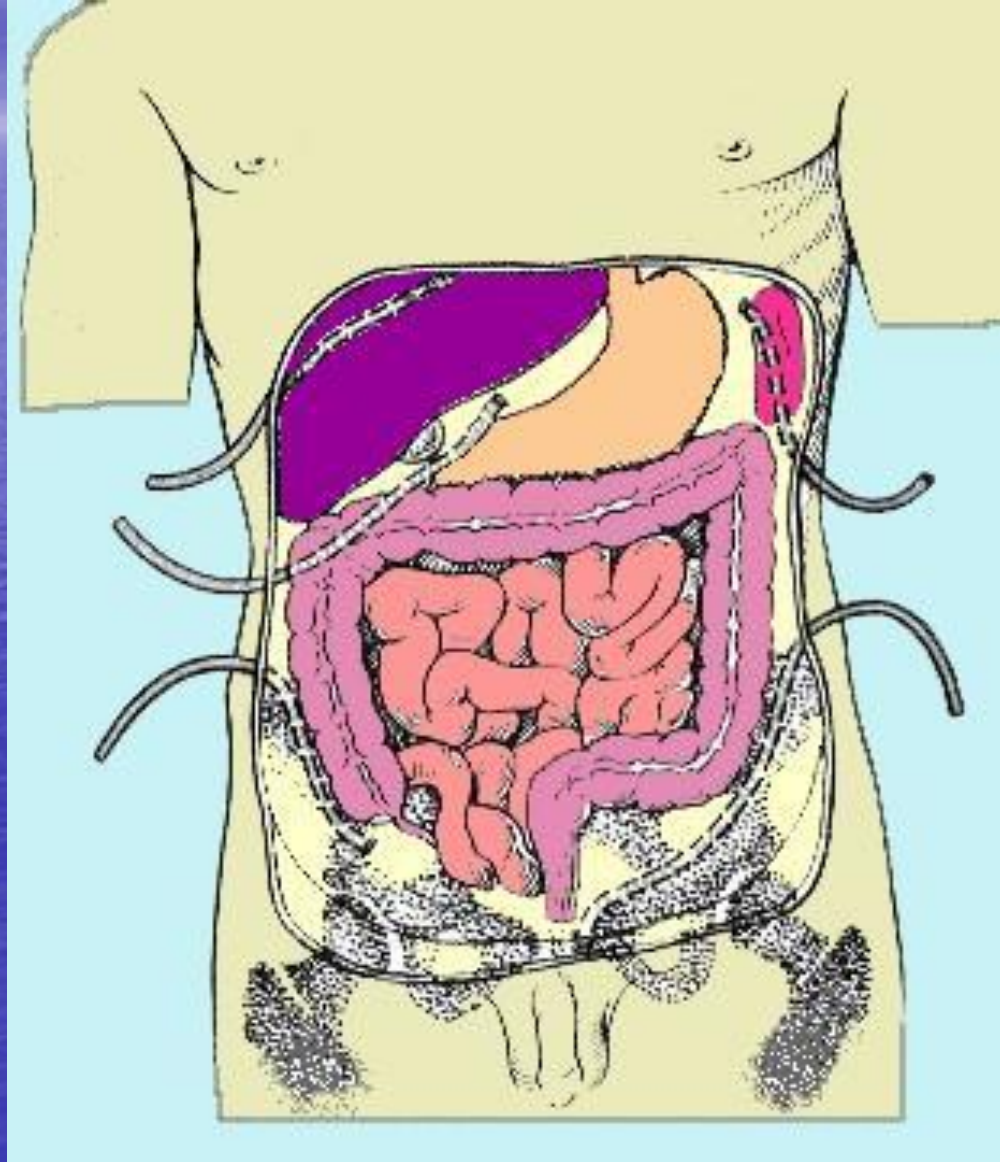
Peritonitlərin kliniki əlamətləri

- Ağrı
- Qusma
- Köp
- Qazın, nəcisin xaric olunmaması
- Hərərətin yüksəlməsi
- Qarın əzələlərinin gərilməsi
- Şotkin Blumberq əlaməti
- ”Hippokrat sifəti”

Peritonitlərin cərrahi müalicəsi

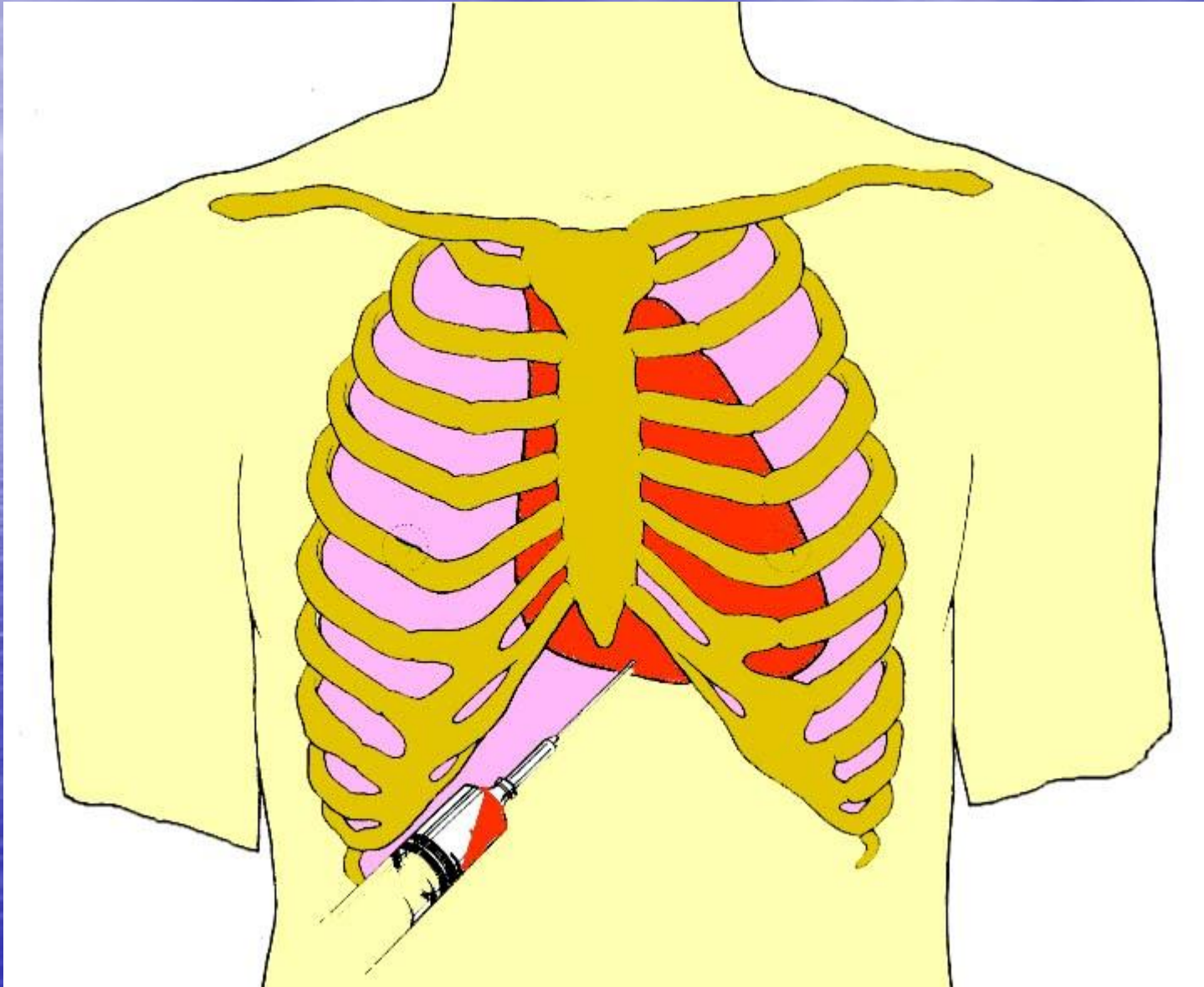

Peritonitlərin konservativ müalicəsi

- antibiotiklərlə*
- infuzion-detoksikasion terapiya*
- zülal preparatlarının köçürülməsi*
- qan preparatlarının köçürülməsi*
- detoksikasiya üsullarının tətbiqi :*
  - hemasorbsiya*
  - plazmafarez*
  - limfasorbsiya*
- Hiperbarik oksigenasiya şəraitində müalicə*

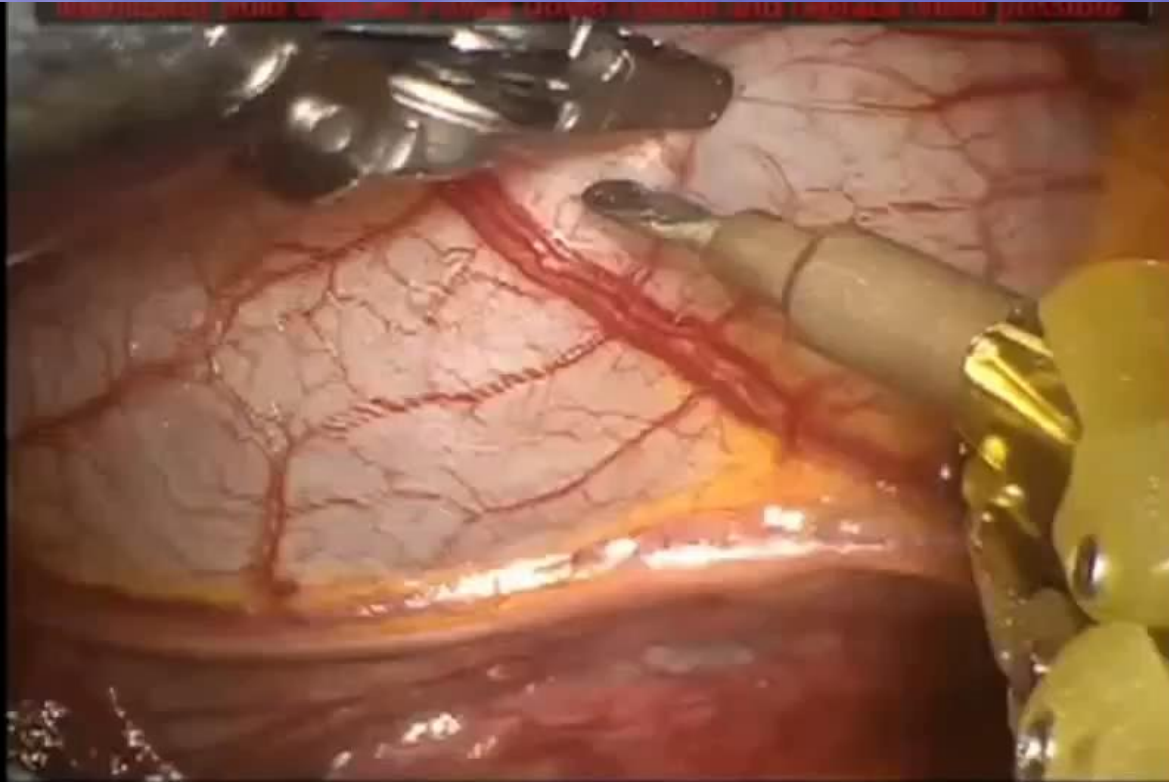

Perikardit

Perikardın açılması

2

3

Osteomielit

1. Hematogen – Lekser nəzəriyyəsi - əsas törədicisi Qızılı stafilokok

2. Postravmatik - əsasən açıq sınıqlardan sonra və yatrogen olaraq (metalloosteosintez, endoprotezlənmədən diş kanalı plomblanmasından sonra)

Osteomielit

1. Kəskin – hematogen osteomielit

2. Xroniki – Birincili xroniki osteomielit

- Postravmatik osteomielit

- Antibiotikli osteomielit

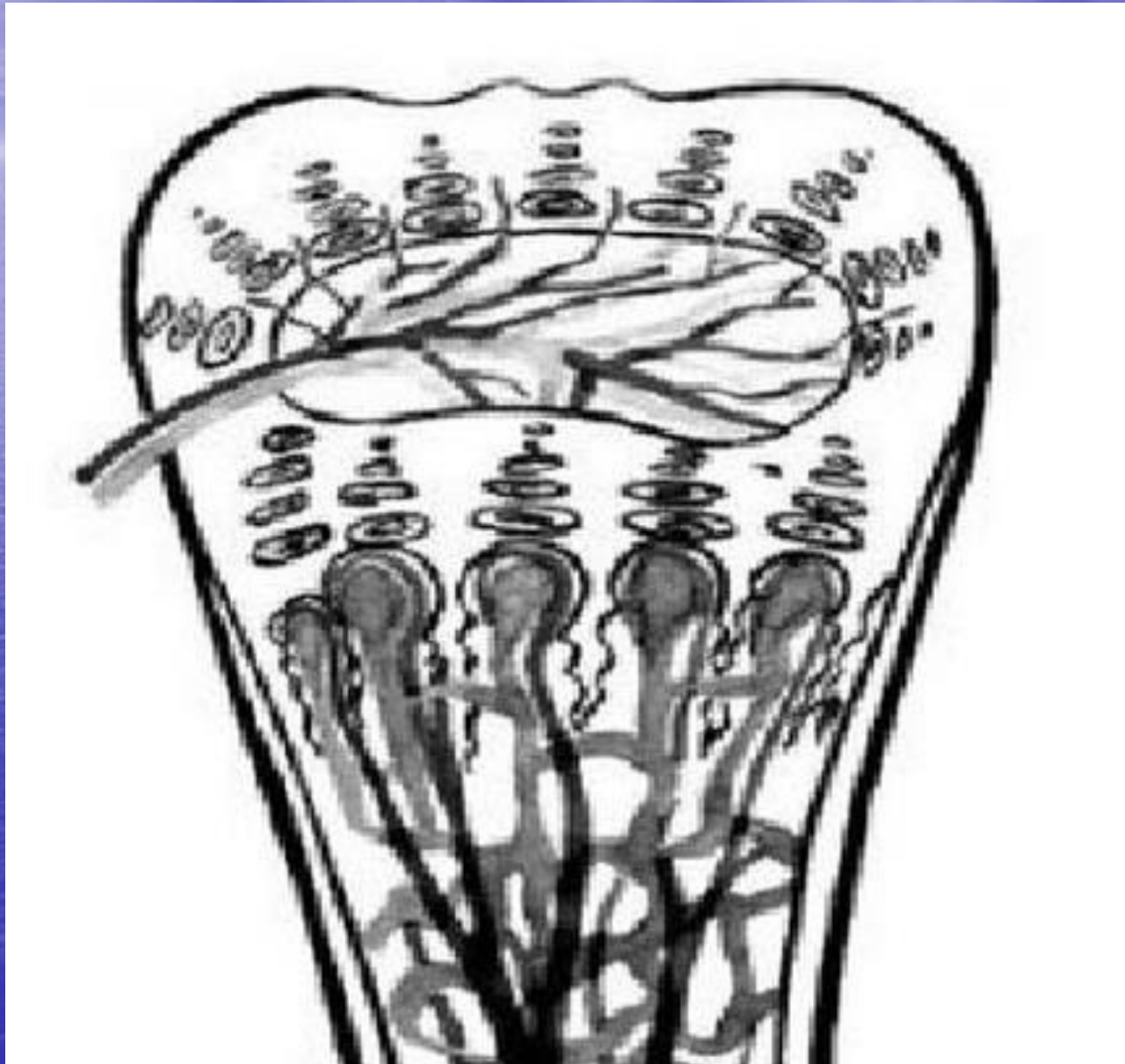
- Qarrenin sklerozlaşan osteomieliti

- Ollenin albuminoz osteomieliti

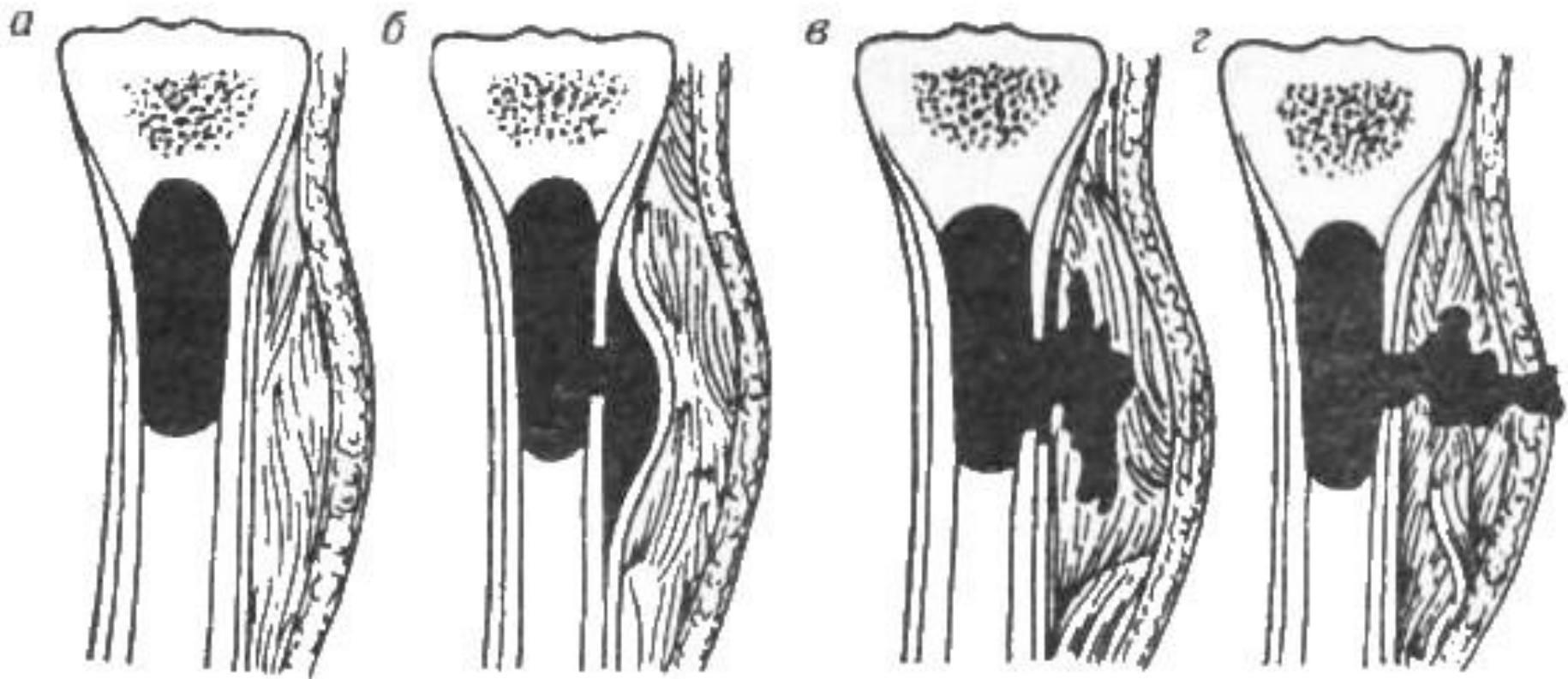
- Broddi absesi

- İkincili xroniki osteomielit – kəskin osteomielitdən sonra

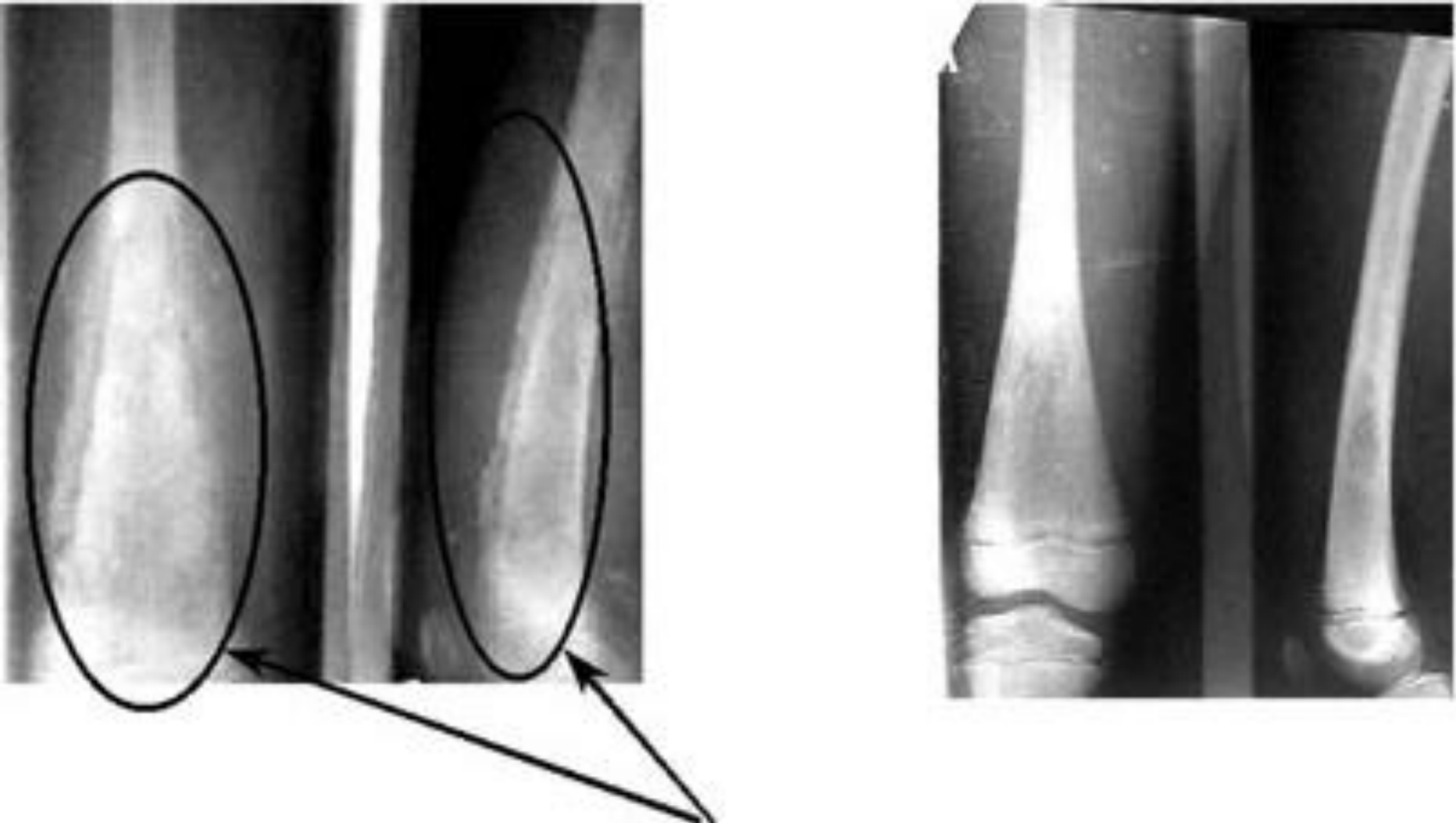
Hematogen osteomyelit

Hematogen osteomyelitis

Hematogen osteomyelit

Osteomyelit

Osteomyelit

Osteomyelit

Çənənin odontogen osteomieliti

Xroniki postravmatik osteomielit

Osteomielitin diaqnostikasi

- *Rentgenoskopiya*
- *Rentgenoqrafiya*
- *Fistuloqrafiya*
- *KT icmal və kontrastlı*
- *MRT*

Kəskin osteomielitin müalicəsi

Konservativ – antibiotikoterapiya

- infuzion-detoksikasion müalicə

- desensibilizasiya

- immunostimulyasiya

- vitaminoterapiya

*Operativ – sümük iliği kanalının trepanasion
dekompressiyası, drenajı və sanasiyası.*

- ətrafın immobilizasiyası

Xroniki osteomielitin müalicəsi

Konservativ – antibiotikoterapiya

- immunostimulyasiya

- vitaminoterapiya

- ətrafin immobilizasiyası

Operativ – yaraların, fistul yollarının işlənməsi

- sekvestrektomiya, sümük qaşınması, əzələ implantasiyası

- sümük-əzələ-damar fleblərinin köçürülməsi

- ətrafin amputasiyası

Dolama (növləri)

- 1.Dəri*
- 2.Dərialtı*
- 3.Dırnaqətrafi (paronixiya)*
- 4.Dırnaqaltı*
- 5.Sümük*
- 6.Oynaq*
- 7.Sümük-oynaq*
- 8.Vətər*
- 9.Manşet*

Dolama

a

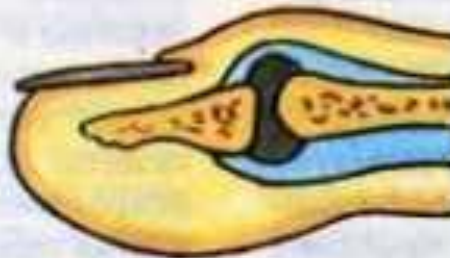
b

c

d

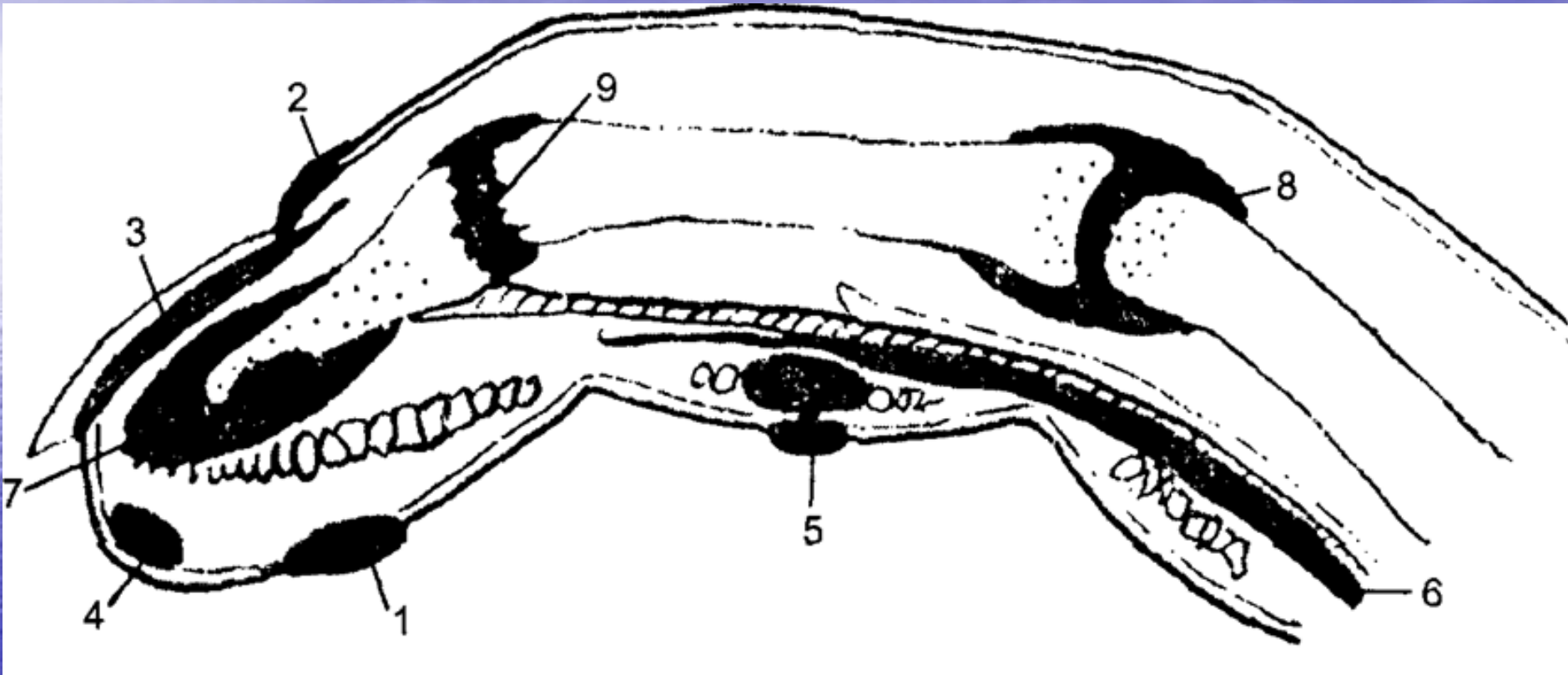

e

f

Dolama

Dolama

Dolama (süümüik-oynaq)

Dolama (uřaqlarda herpetik)

